

EUROOPA LIIDU
KOHUS

AASTAÜLEVAADE

AASTAARUANNE 2021

Euroopa Liidu Kohus on
liidu õiguse kaitse tagaja.

Aastaaruanne 2021

Aastaülevaade

Sisukord

Presidendi eessõna	4
---------------------------	---

1 Pilguheit 2021. aastale

A Aasta piltides	10
B Aasta arvudes	28

2 Õigusemõistmisalane tegevus

A Tagasisaade aasta olulisimatele kohtuotsustele	34
B Kohtutegevuse võtmenäitajad	72
Euroopa Kohtu liikmed	77
Üldkohtu liikmed	85

3 Uue peatüki algus institutsiooni ajaloos

A Kohtusekretäri sissejuhatus	92
Fookus EUnited Riias: erakorraline õiguslane dialoog ühinenud Euroopa nimel	96
Fookus Kohtunike konverents – ainulaadne võimalus kohtumiseks ja arvamuste vahetamiseks	98
Fookus Suhted üldsusega	100

4 Keskkonda väärtustav institutsioon	105
---	-----

5 Pilk tulevikku	109
-------------------------	-----

6 Hoia me ühendust!	113
----------------------------	-----

Presidendi eessõna

Aastal 2021 pidid kohus ja tema personal kohanema tervishoiumeetmete ja piirangutega, mis kehtestati COVID-19 pandeemia järjestikuste lainetega võitlemiseks. Sellegipoolest suutis kohtu personal tagada Euroopa õigusemõistmise tegevuse jätkumise, toetudes kogemustele ja uutele harjumustele, mis saadi tänu kaugtöö- ja kaugsidevahendite kasutamisele alates pandeemia algusest 2020. aastal. Sellega seoses on kohtul hea meel tõdeda, et jõupingutusi sellise videokonverentsisüsteemi väljatöötamisel ja rakendamisel, mis võimaldab kahes kohtus pidada sünkroontõlkega kaugistungeid, tunnustati Euroopa ombudsmani hea halduse auhinnaga innovatsiooni eest.

2021. aastat iseloomustas ka Euroopa Kohtu koosseisu ulatuslik uuendamine üheksa uue liikme lisandumisega. Kolleegid tegid mulle au uuendatud usaldusega, valides mind tagasi presidendiks, ning pärast kohtunik Silva de Lapuerta lahkumist valiti asepresidendiks kohtunik Bay Larsen. Üldkohtus astus ametisse viis uut kohtunikku.

Sel aastal suurenes ka mõlemale kohtule esitatud kohtuasjade arv (1720 kohtuasja 2021. aastal, võrreldes 1584 kohtuasjaga 2020. aastal) ja lõpetatud kohtuasjade arv (1723 kohtuasja 2021. aastal, võrreldes 1540 kohtuasjaga 2020. aastal). Tehtud lahendite mitmekesisus ja mõju, olgu tegemist siis õigusriigi, keskkonna, isikuandmete kaitse, sotsiaalkaitse või abiga, mida anti tervishoiukriisi raames, näitab, kuivõrd on institutsiooni tegevus praeguse reaalsuse keskmes ning kui konkreetset see Euroopa Liidu kodanike ja ettevõtjate elu mõjutab. See tekitab mitmeid väljakutseid.

Esiteks peab Euroopa Kohus suurendama jõupingutusi, et olla kodanikele lähedal, muutes oma tegevuse läbipaistvamaks. Sellega seoses on praegu käimas projekt, mille raames toimub suurkoja istungite eksperimentaalne voogedastus veebis. Digiteerimine on olnud võtmetähtsusega tervishoiukriisi edukaks ohjamiseks ja kohtu reageerimiseks pandeemia kehtestatud liikumispirangutele. Tehniline oskusteave on arenenud, digibarjäär ületatud ja uus normaalsus saavutatud. Seega on aeg teha kohus tänu nendele tehnoloogilistele ja ühiskondlikele arengutele kättesaadavaks kogu Euroopale.

Teiseks jätkab institutsioon arutelu selle üle, kuidas jaotada töökoormust ühtlasemalt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu vahel, millest esimene koosneb ühest kohtunikust liikmesriigi kohta ja teises on alates septembrist kaks kohtunikku liikmesriigi kohta.

Kolmandaks on levinud tendents seada kahtluse alla kohtuotsuste autoriteet ja mõnes liikmesriigis ka Euroopa integratsiooni projekt ning selle väärtused ja aluspõhimõtted. Seda arengut silmas pidades on vaja pidevalt jälgida kohtu lahendite kvaliteeti, neid üldsusele selgitada ja muuta kohtu tegevus läbipaistvaks. See on vajalik selleks, et Euroopa kohtusüsteemi tajutaks õigesti ja mõistetakse, et see teenib igas olukorras üksnes õigusriigi põhimõtteid.

Seega seisab meie institutsiooni ees ülesanne õppida pandeemiaga toimetulekul saadud kogemustest ja kasutada saavutatut püsivalt nii oma tegevuses kui ka suhetes liikmesriikide kohtute ja avaliku arvamusega kogu liidus. Neid eesmärke püütakse mitmesuguste projektide, ürituste ja tegevuste kaudu saavutada 2022. aastal, mil kohus tähistab oma 70. aastapäeva.

Koen Lenaerts

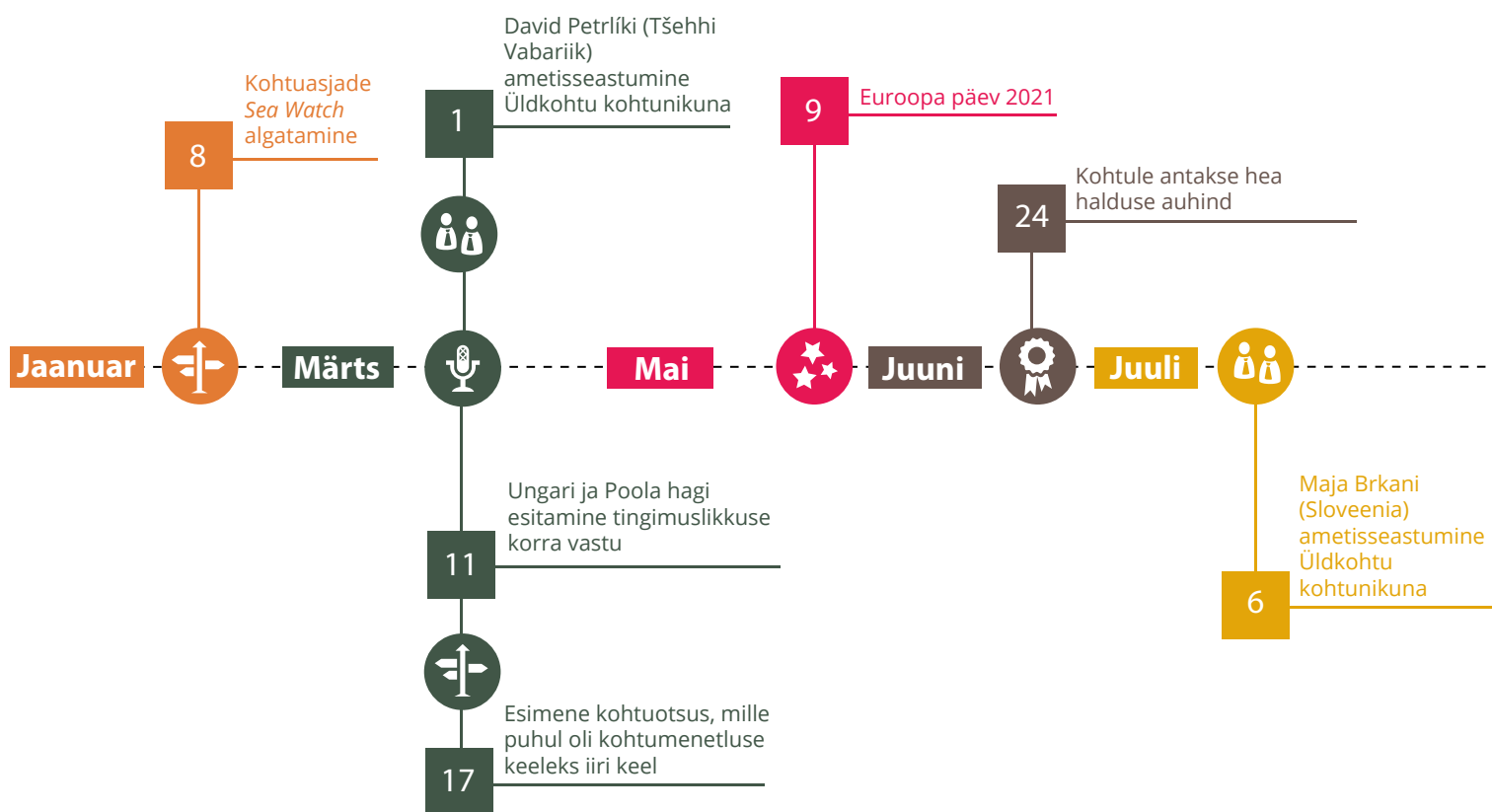
Euroopa Liidu Kohtu president

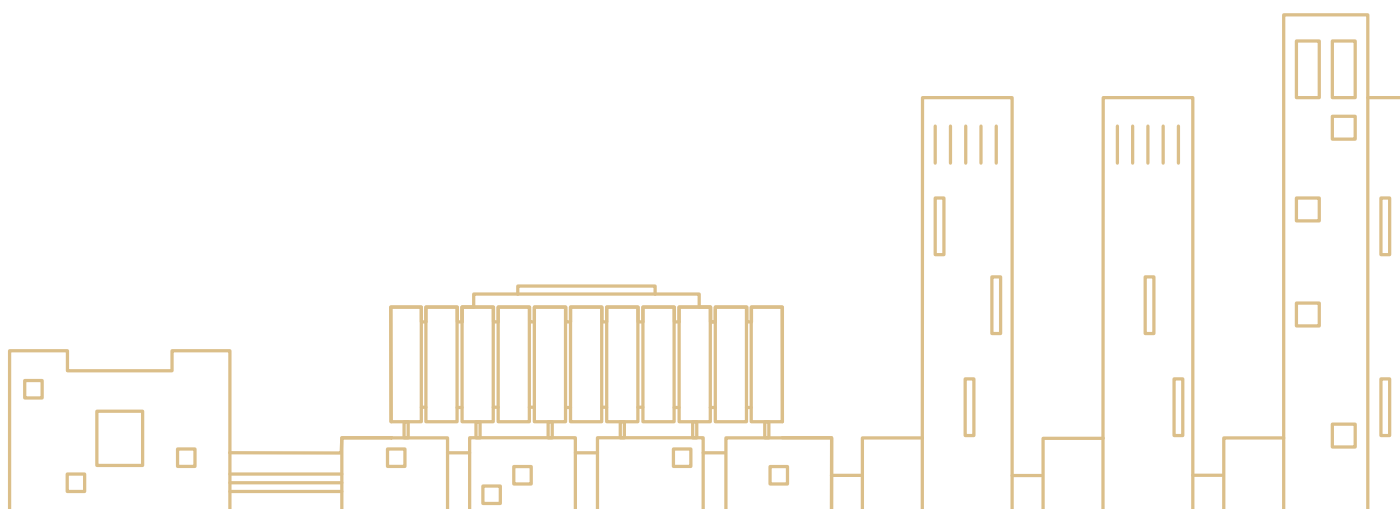

1

Pilguheit 2021. aastale

JAANUAR

4

Kohtuasja *Rzecznik Praw Obywatelskich* algatamine

Euroopa Kohtult palutakse vastust küsimusele, kas Poola ametiasutused võivad keelduda ümber kirjutamast Hispaanias sündinud lapse sünnitõendit, mille on välja andnud Hispaania ametiasutused ja milles on **lapse emana märgitud kaks naist** ([C-2/21](#)).

JAANUAR

8

Kohtuasjade *Sea Watch* algatamine

Euroopa Kohtul tuleb otsustada, kas sadamariigi ametiasutused võivad teostada oma pädevust laeva suhtes, mis on sertifitseeritud kaubalaevana, kuid mis tegelikult viib läbi **otsingu- ja päästeoperatsioone merel** migrantide päästmiseks ([C-14/21](#) ja [C-15/21](#)).

JAANUAR

26

Kohtuotsus kohtuasjas *VL vs. Szpital Kliniczny*

Lisatasu maksmine üksnes nendele puudega töötajatele, kes on esitanud **puude tuvastamise otsuse** pärast tööandja valitud kuupäeva, võib kujutada endast otsest või kaudset diskrimineerimist puude alusel ([C-16/19](#)).

VEEBRUAR

3

Kohtuotsus kohtuasjas *komisjon vs. Ungari*

Ungari ei ole täitnud kohustust tagada, et kogu tema territooriumil järgitakse **mikroosakeste PM₁₀** päevaseid piirtasemeid, ega kohustust, et piirtasemeid tohib ületada võimalikult lühikest aega ([C-637/18](#)).

→ vt lk 41

VEEBRUAR

17

Kohtuotsused kohtuasjades *Ryanair DAC vs. komisjon* ja *Ryanair DAC vs. komisjon*

Liidu õigusega on kooskõlas abi, mida Rootsi ja Prantsusmaa andsid lennuettevõtjatele seoses COVID-19 pandeemiaga (T-238/20 ja [T-259/20](#)).

→ vt lk 61-62

MÄRTS

1

Üldkohtu uue kohtuniku ametisseastumine

Pidulik istung **David Petríki** (Tšehhi Vabariik) ametivande andmise ja Üldkohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul.

MÄRTS

8

Kohtuasja *CIHEF* jt algamine

Euroopa Kohtul tuleb teha otsus selle kohta, kas liikmesriigil on rahvatervise ja keskkonna huvides võimalik võtta **biotsiidide** suhtes vastu **normid, mis piiravad kauplemisvõtete kasutamist ja reklaami** ([C-147/21](#)).

MÄRTS

11

Hagide *Ungari ja Poola vs. parlament ja nõukogu* esitamine tingimuslikkuse korra vastu

Ungari ja Poola paluvad tühistada määruse, millega kehtestatakse **üldine tingimuslikkuse kord** liidu eelarve kaitsmiseks juhul, kui liikmesriikides rikutakse õigusriigi põhimõtteid ([C-156/21](#) ja [C-157/21](#)).

MÄRTS

17

Esimene kohtuotsus, mille puhul on kohtumenetluse keeleks iiri keel

Iirimaa kaitsepühaku Püha Patricku päeval teeb Euroopa Kohus **esimese otsuse kohtuasjas, milles oli kohtumenetluse keeleks iiri keel**.

Liidu direktiivi kohaselt peab veterinaaravimeid käsitlev teave olema esitatud Iirimaa mõlemas ametlikus keeles. Iirimaa kohtul tuleb tuvastada selle direktiivi üle võtmata jätmine ja otsustada, et riik peab võtma ülevõtmiseks vajalikud meetmed ([C-64/20](#)).

MÄRTS

24

Kohtuotsus kohtuasjas *Lego*

Üldkohus otsustab, et Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) ei oleks tohtinud tühistada **Lego** koostemängukomplekti klotsi **ühenduse disainilahendust** ([T-515/19](#)).

→ vt lk 47

APRILL

9

Firearm United Networki hagi esitamine

Poola tulirelvaomanike ühendus taotleb **pliid sisaldava laskemoona** kasutamist keelava määruse tühistamist. Relvaomanike ühendus leiab, et see õigusakt riivab majandustegevuse ja jahipidamise vabadust ([T-187/21](#)).

APRILL

14

Kohtuotsused kohtuasjades *Ryanair DAC vs. komisjon*

Liidu õigusega on kooskõlas **COVID-19** pandeemia tõttu **Rootsi** ja **Taani** poolt lennuettevõtja **SAS** kasuks rakendatud **abimeetmed** ning Soome poolt lennuettevõtjale **Finnair** antud garantii ([T-378/20](#), [T-379/20](#) ja [T-388/20](#)).

→ vt lk 62

APRILL

20

Kohtuotsus kohtuasjas *Repubblica vs. Il-Prim Ministru*

Malta õigusnormid, mis annavad peaministrile kohtunike ametisse nimetamise menetluses otsustuspädevuse, nähes samas ette, et selles menetluses osaleb sõltumatu organ, kelle ülesanne on eelkõige hinnata kohtunikuks kandideerivaid isikuid ja anda arvamus, ei ole liidu õigusega vastuolus ([C-896/19](#)).

→ vt lk 35

MAI

4

Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi komisjon vs. Prantsusmaa (PM₁₀) esitamine

Komisjon palub Euroopa Kohtul tuvastada, et Prantsusmaa on rikkunud **õhukvaliteedi** alaseid kohustusi, sest ta on süstemaatiliselt ja pidevalt ületanud tahkete peenosakeste (PM₁₀) päevast piirtaset **Pariisi** tsoonis ja tsoonis **Martinique/ Fort-de-France** ([C-286/21](#)).

MAI

9

Euroopa päev 2021

Selleks et Euroopa kodanikud tunneksid paremini oma õigusi ja oleksid teavitatud Euroopa õigusemõistmise toimimisest, kutsub kohus kodanikke üles vaatama tema rolli ja kohtupraktikat tutvustavaid **videoid**, esitama **küsimusi Twitteri ja LinkedIni kaudu** ning tegema **virtuaalse ekskursiooni** tema hoonetes.

MAI

12

Kohtuotsus kohtuasjades *Luksemburg vs. komisjon ning Amazon EU ja Amazon.com, Inc. vs. komisjon*

Üldkohus tühistab komisjoni otsuse, milles järeldati, et **maksusoodustused, mida Luksemburg andis Amazoni kontserni kuuluvatele äriühingutele**, kujutavad endast ebaseaduslikku riigiabi ([T-816/17](#) ja [T-318/18](#)).

→ vt lk 46

JUUNI

3

Kohtuotsus kohtuasjas *Ungari vs. parlament*

Euroopa Kohus jätab rahuldamata **Ungari** hagi Euroopa Parlamendi resolutsiooni peale, millega käivitati menetlus järeldamiseks, et esineb **ilmne oht**, et liikmesriik **rikub oluliselt liidu aluseks olevaid väärtusi** ([C-650/18](#)).

→ vt lk 35

JUUNI

22

Kohtuotsus kohtuasjades *Youtube ja Cyando*

Kehtivat liidu õigust arvestades on Euroopa Kohus seisukohal, et **veebiplatvormide haldajad** ei edasta üldjuhul ise üldsusele autoriõigusega kaitstud sisu, mille nende kasutajad ebaseaduslikult veebi üles panevad ([C-682/18](#) ja [C-683/18](#)).

→ vt lk 49

JUUNI

22

Hagi Syndesmos Tyrokomon Kyprou jt vs. komisjon esitamine

Lehmapiimajuustu- ja piimatootjad paluvad Üldkohtul tühistada komisjoni määruse, millega registreeritakse nimetus **Χαλλούμι (Halloumi)** kui kaitstud päritolunimetus (KPN) ([T-361/21](#)).

JUUNI

24

Hea halduse auhind

Euroopa ombudsman Emily O'Reilly annab 2021. aasta hea halduse auhinna (innovatsiooniauhinna kategoorias) Euroopa Kohtule projekti „Kaugistungid“ eest.

➔ vt lk 92 ja 100

JUUNI

24

Kohtuotsus kohtuasjas komisjon vs. Hispaania

Hispaania oleks pidanud võtma Euroopa kõige olulisema mägala, **Doñana piirkonna põhjavee võtu hindamisel** arvesse ebaseaduslikku veevõttu ja veevõttu asulaalade varustamiseks ([C-559/19](#)).

➔ vt lk 40

JUULI

4
-
5

Sechser-Treffen Viinis

Euroopa Kohtu delegatsioon sõidab Viini, et osaleda kohtumisel „Sechser-Treffen“, mis toob iga kahe aasta tagant kokku Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Liechtensteini **saksakeelsete konstitutsioonikohtute** ning **Euroopa Liidu Kohtu** ja **Euroopa Inimõiguste Kohtu** esindajad.

JUULI

6

Üldkohtu uue kohtuniku ametisseastumine

Pidulik istung **Maja Brkani** (Sloveenia) ametivande andmise ja Üldkohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul.

JUULI

15

Kohtuotsus kohtuasjades *WABE* ja *MH Müller Handel*

Keeldu kanda **töökohas poliitilisi, maailmavaatelisi või usulisi veendumusi väljendavaid** mis tahes **nähtavaid tunnuseid** võib põhjendada tööandja vajadusega näidata suhetes klientidega üles neutraalsust või hoida ära konflikte kollektiivis ([C-804/18](#) ja [C-341/19](#)).

➔ vt lk 60

JUULI

20

Kohtuasja *Schrems vs. Facebook* algatamine

M. Schrems väidab, et tema nõusolek **platvormi Facebook kasutustingimustega** ei vasta isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele, ning nõuab, et Facebook lõpetaks tema andmete töötlemise isikupärastatud reklaami näitamiseks ja nende kasutamise kolmandate isikute veebisaitide külastamiseks ([C-446/21](#)).

AUGUST

1

Barna Berke surm

Sureb Barna Berke (Ungari), kes oli Üldkohtu kohtunik alates 19. septembrist 2016.

AUGUST

31

Eelotsusetaotluse *Verband Sozialer Wettbewerb* esitamine

Bundesgerichtshof (Saksamaa) küsib, kas tagatisrahaga pudelitesse või purkidesse pakendatud toodete müügihinnas peab sisalduma ka **tagatisraha**, mis tuleb tarbijal tasuda ([C-543/21](#)).

SEPTEMBER

2
-
3

Ühised põhiseaduslikud tavad ja rahvuslik identiteet – konverents Riias

Riias (Lätis) toimub konverents, mis toob **esimest korda** kokku **liikmesriikide konstitutsioonikohtute kohtunikud ja Euroopa Kohtu liikmed**, et arutada ühist lähenemisviisi, mis võimaldaks ühendada Euroopa ühtsuse nõude põhiseaduslikest tavadest ja rahvuslikust identiteedist tuleneva tegelikkusega.

➔ vt lk 96

SEPTEMBER

2

Kohtuotsus kohtuasjas *X vs. État belge (elamisõigus koduvägivalla korral)*

Kolmanda riigi kodanik, kes on kannatanud liidu kodanikust abikaasa toime pandud koduvägivalla all, ei ole sarnases olukorras kolmanda riigi kodanikuga, kes on kannatanud kolmanda riigi kodanikust abikaasa toime pandud koduvägivalla all ([C-930/19](#)).

SEPTEMBER

9

Kohtuotsus kohtuasjas *Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne*

Kaitstud päritolunimetused (KPN) annavad kaitse nii **toodete** kui ka **teenustega** seotud **keelatud tegevuse** korral ([C-783/19](#)).

➔ vt lk 50

SEPTEMBER

10

Kaubamärgiga GOOGLE CAR seotud kohtuasjade esitamine Üldkohtusse

Üldkohtul palutakse
tühistada kaks Euroopa Liidu
Intellektuaalomandi Ameti
(EUIPO) otsust, millega keelduti
registreerimast tähist
GOOGLE CAR ([T-568/21](#) ja
[T-569/21](#)).

SEPTEMBER

20

Euroopa Kohtu asepresidendi määrus kohtuasjas *Tšehhi Vabariik vs. Poola*

Kuna Poola ei ole lõpetanud
**pruunsöe kaevandamist
Turóví kaevanduses**, tuleb
tal tasuda Euroopa Komisjonile
karistusmaks 500 000 eurot
päevas ([C-121/21 R](#)).

SEPTEMBER

27

Üldkohtu uue kohtuniku ametisseastumine

Pidulik istung **Pēteris Zilgalvis**
(Läti) ametivande andmise
ja Üldkohtu kohtunikuna
ametisseastumise puhul.

OKTOOBER

Kohtuotsus kohtuasjas A (piiriületus lõbusõidulaeva pardal)

Liikmesriik võib näha oma kodanikele karistuse ähvardusel ette kohustuse kanda ükskõik millist transpordivahendit või marsruuti kasutades **teise liikmesriiki reisides kaasas kehtivat isikutunnistust või passi** ([C-35/20](#)).

OKTOOBER

Arvamus Istanbuli konventsiooni kohta

Nõukogul on võimalus, kuid mitte kohustus, ära oodata liikmesriikide ühine kokkulepe selle kohta, et nad hakkavad olema seotud **naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise** Istanbuli konventsiooniga ([arvamus 1/19](#)).

OKTOOBER

Euroopa Kohtu koosseisu osaline uuendamine

Pidulik kohtuistung Euroopa Kohtu koosseisu osalise uuenemise puhul.

Kohtunikuametisse astuvad: **Dimitrios Gratsias** (Kreeka), **Maria Lourdes Arastey Sahún** (Hispaania), **Miroslav Gavalec** (Slovakkia), **Zoltán Csehi** (Ungari), **Octavia Spineanu-Matei** (Rumeenia).

Kohtujuristi ametisse astusid: **Anthony Michael Collins** (Iirimaa), **Nicholas Emiliou** (Küpros), **Tamara Čapeta** (Horvaatia) ja **Laila Medina** (Läti).

OKTOOBER

8

Euroopa Kohtu presidendi tagasivalimine ja asepresidendi valimine

Euroopa Liidu Kohtu presidendiks valitakse kolmeks aastaks tagasi **Koen Lenaerts** (Belgia).

Asepresidendiks valiti samuti kolmeks aastaks **Lars Bay Larsen** (Taani).

OKTOOBER

8

Euroopa Kohtu peakohtujuristi tagasivalimine

Euroopa Kohtu peakohtujuristikaks valitakse kolmeks aastaks tagasi **Maciej Szpunar** (Poola).

OKTOOBER

8

Viiest kohtunikust koosnevate kodade presidentide valimine

Kolmeaastaseks ametiajaks valitakse Euroopa Kohtu viiest kohtunikust koosnevate kodade presidendiks:

Alexander Arabadjiev (Bulgaaria), **Alexandra Prechal** (Madalmaad), **Küllike Jürimäe** (Eesti), **Constantinos Lycourgos** (Küpros) ja **Eugene Regan** (Iirimaa).

OKTOOBER

11

Kolmest kohtunikust koosnevate Euroopa Kohtu kodade presidentide valimine

Üheaastaseks ametiajaks valitakse kolmest kohtunikust koosnevate kodade presidentideks: **Siniša Rodin** (Horvaatia), **Irmantas Jarukaitis** (Leedu), **Niilo Jääskinen** (Soome), **Ineta Ziemele** (Läti) ja **Jan Passer** (Tšehhi Vabariik).

OKTOOBER

25

Euroopa õigusemõistmise päev 2021

Euroopa Kohus tähistab **Twitteris** ja **LinkedInis** Euroopa õigusemõistmise päeva, mida korraldatakse selleks, et Euroopa kodanikel oleks võimalik paremini mõista oma õigusi ja saada teavet kohtusüsteemide toimimise kohta.

OKTOOBER

27

Üldkohtu kahe uue kohtuniku ametisseastumine

Pidulik kohtuistung **Krisztián Kecsmári** (Ungari) ja **Ion Gâlea** (Rumeenia) ametivande andmise ja Üldkohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul.

NOVEMBER

Kohtumine Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukoguga (CCBE)

Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE) delegatsioon kohtub Euroopa Kohtu ja Üldkohtu liikmetega. Käsitletakse COVID-19 **pandeemia** järel võetud menetluslike meetmete tagajärgi ja kohtute jõupingutusi **järjepideva õigusemõistmise** tagamiseks.

NOVEMBER

Kohtuotsus kohtuasjas *Google ja Alphabet vs. komisjon (Google Shopping)*

Üldkohus jätab rahuldamata Google'i hagi komisjoni otsuse peale, millega karistati ettevõtjat **turgu valitseva seisundi kuritarvitamise** eest, ja kinnitab **2,42 miljardi euro suuruse trahvi**. Ettevõtja oli soodustanud omaenese **hinnavõrdlusvahendit** konkureerivate hinnavõrdlusvahendite kahjuks ([T-612/17](#)).

➔ vt lk 39

NOVEMBER

Kahepoolne seminar: Euroopa Kohus – Prantsusmaa riiginõukogu

Selle seminari käigus korraldatakse **kolm ümarlauda** järgmistel teemadel: „Eelotsusetaotlus: hiljutised arengud“, „Liikmesriigi kohtu roll direktiivi rakendamata jätmise tuvastamisel ja sanktsioonide määramisel“ ning „Keskkonnaõigus“.

NOVEMBER

16

Kohtuotsus kohtuasjas *Governor of Cloverhill Prison jt*

lirimaale on siduvad
Ühendkuningriigi suhtes kehtima jäetud sätted Euroopa vahistamismääruse kohta, mis on ette nähtud väljaastumislepingus ning mis käsitlevad Euroopa Liidu ja selle kolmanda riigi vahelise kaubandus- ja koostöölepinguga kehtestatud uut loovutamismehhanismi ([C-479/21 PPU](#)).

➔ vt lk 71

NOVEMBER

22
-
23

Kohtunike konverents 2021

Sellel iga-aastasel kohtumisel arutavad **136 kohtunikku 27 liikmesriigist** ja institutsiooni liikmed aktuaalset kohtupraktikat ning Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtunike vahelise koostöö mehhanisme.

➔ vt lk 98

NOVEMBER

29

Euroopa Inimõiguste Kohtu delegatsiooni külaskäik

Korraldatakse **kolm ümarlauda** järgmistel teemadel:
„Diskrimineerimiskeelu põhimõte – metodoloogia ja kohaldamine”,
„Varjupaigataotlejate kinnipidamine” ning
„Kolmandate riikide kodanike väljasaatmine ja õigus perekonnavalule”.

DETSEMBER

9

Kontrollikoja kahe uue liikme pühaliku kohustuse võtmine Euroopa Kohtus

Helga Berger (Austria) ja **Marek Opiola** (Poola), kelle Euroopa Liidu Nõukogu nimetas Euroopa Kontrollikoja liikmeks, võtavad pidulikult kohtuistungil aluslepingutes ette nähtud pühaliku kohustuse.

DETSEMBER

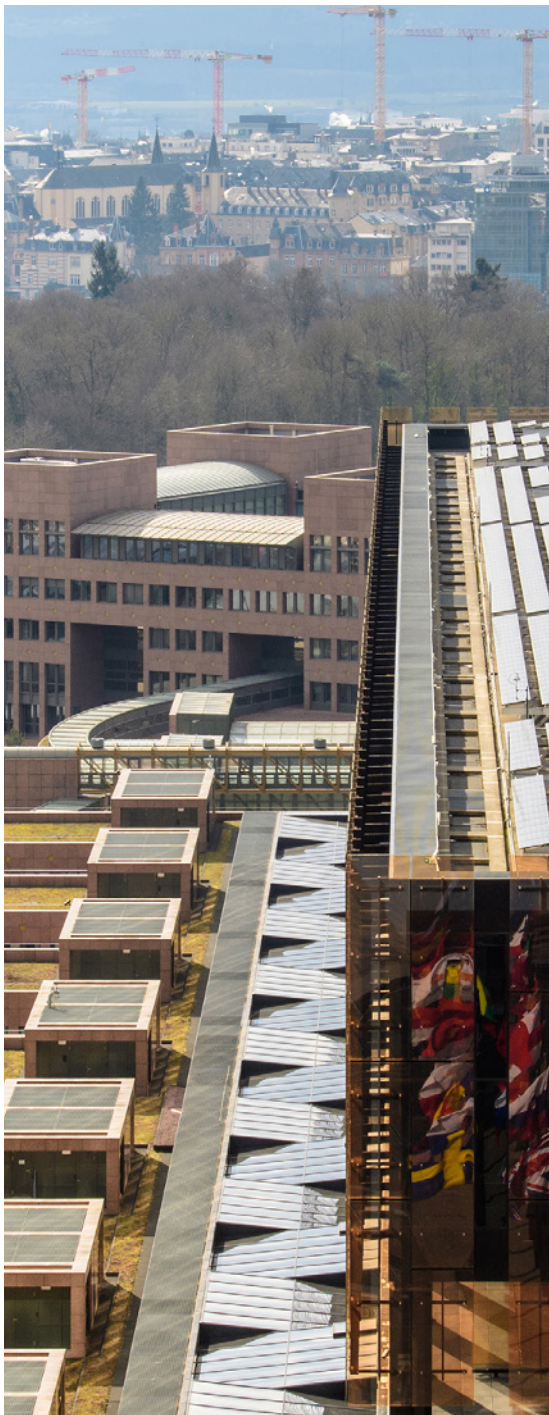
21

Euroopa Kohtu kohtusekretäri tagasinimetamine

Alfredo Calot Escobar (Hispaania), kes on olnud Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 7. oktoobrist 2010, nimetatakse tagasi uueks kuueaastaseks ametiajaks kuni 6. oktoobrini 2028.

Nagu 2020. aastal, mõjutas Euroopa Liidu Kohtu tegevust ka 2021. aastal tervishoiukriis. Tänu kriisi algusest peale võetud meetmetele on kohtud suutnud täita oma ülesande ja tagada Euroopa õigusemõistmise tegevuse järjepidevuse. Videokonferentside kasutamine koos sünkroontõlkega on võimaldanud poolte esindajatel kohtuistungil distantsilt osaleda ja kohtul jätkata 2021. aastal toimimist väga heal tasemel.

Sel aastal suurenes taas mõlemale kohtule esitatud kohtuasjade arv pärast ajutist langust 2020. aastal ning samamoodi kasvas ka lõpetatud kohtuasjade arv.

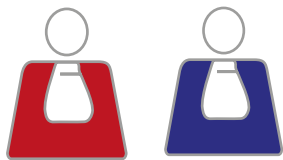
Märkimisväärselt suurenes **mõlemale kohtule esitatud kohtuasjade** arv, mis ulatus **1720** kohtuasjani (2020. aastal esitati 1582 kohtuasja). Eelkõige kasvas Euroopa Kohtule esitatud kohtuasjade arv ja see oli tingitud peamiselt Üldkohtu otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste arvu suurenemisest seoses Üldkohtu tegevuse kasvuga.

Kahes kohtus lõpetati **kokku 1723 kohtuasja** (2020. aastal lõpetati 1540 kohtuasja), millega on kohus saavutanud eelmise aasta tulemusele lähedase tulemuse, kusjuures Üldkohtu lõpetatud kohtuasjade eriti märkimisväärne arv tuleneb liidu kohtusüsteemi ülesehituse reformist, mis viidi lõpule 2019. aasta septembris.

Keskmine menetlusaeg (17,2 kuud), mis on võrreldes 2020. aastaga (15,4 kuud) pikenenud, on suures osas tingitud tervishoiukriisi mõju leevendamiseks võetud meetmetest, sealhulgas sellest, et pooltele on antud kirjalike seisukohtade või märkuste esitamiseks üks kuu lisaaega.

Kuna 2021. aastal algatatud ja lõpetatud kohtuasjade üldarv on muutunud paralleelselt, on kahes kohtus **poolleliolevate kohtuasjade** arv jäänud samuti stabiilseks: **2541** (2020. aastal 2542 kohtuasja).

Institutsioon 2021. aastal

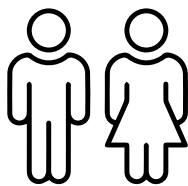
81
kohtunikku

11
**kohtu-
juristi**

27

liikmesriigist

2247
ametnikku ja
teenistujat

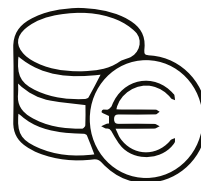
60%

1355
892

40%

naist
meest

EELARVE

444
miljonit eurot

Naiste esindatus administratsiooni vastutavatel ametikohtadel paigutab kohtu Euroopa institutsioonide läbilõikes keskmisest kõrgemale.

Naised töötavad

54%-l haldusametikohtadest

40%-l juhtivatest ametikohtadest (keskastme ja tippjuhid)

Kohtutegevuse aasta (Euroopa Kohus ja Üldkohus)

1720

saabunud kohtuasja

1723

lahendatud kohtuasja

2541

pooleliolevat kohtuasja

173 167

kohtukantseleide
registrisse kantud
menetlusedokument

Keskmine
menetlusaeg

17,2 kuud

Euroopa Kohus

16,6 kuud

Üldkohus

17,3 kuud

e-Curia kaudu
esitatud
menetlusedokumentide
osakaal

Euroopa Kohus

85%

Üldkohus

93%

2809

Euroopa Liidu Teatajas
avaldatud kohtuteatist

8378

e-Curia rakenduse
kasutajakontot
(13,5% rohkem võrreldes
2020. aastaga)

e-Curia on Euroopa Liidu Kohtu veebirakendus, mis võimaldab poolte esindajatel Euroopa Kohtusse ja Üldkohtusse esitatud kohtuasjades ning Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluste raames liikmesriigi kohtutel ja kohtukantseleidel menetlusedokumente edastada täielikult elektroonilisel teel.

e-Curia on veebirakendus kohtudokumentide edastamiseks

Vt YouTube'i videot

Keeleosakonnad

Mitmekeelse õigustmõistva institutsioonina peab kohus olema võimeline kohtuasja menetlema olenemata sellest, millises liidu ametlikus keeles see esitati. Seejärel tagab ta oma kohtupraktika kättesaadavuse kõigis liidu ametlikes keeltes.

24
menetluskeelt

552
keelekombinatsiooni

616
juristi-lingvisti
kirjalike dokumentide
tõlkimiseks

Töökoormus:

1 337 000
tõlgitavat lehekülge

1 257 000
kirjaliku õigustõlke teenistuse
toodetud tõlkelehekülge

Tõlkevajaduse vähendamiseks
kohtute võetud kokkuhoiumeetmete
tulemus:

668 000
lehekülge

71
tõlki kohtuistungite ja
koosolekute jaoks

423
kohtuistungit ja koosolekut
sünkroontõlkega

Kohtus tõlgitakse vastavalt kohustuslikule keeltekasutuse korrale, mis näeb ette võimaluse kasutada Euroopa Liidu kõiki 24 ametlikku keelt. Kõik tõlgitavad dokumendid on äärmiselt tehnilised õigustekstid. Sellepärast töötavad kohtu tõlketeenistuses ainult juriidilise kõrgharidusega **juristid-lingvistid**, kes valdavad lisaks emakeelele veel vähemalt kahte teist ametlikku keelt kõrgtasemel.

2

Õigusemõistmisalane tegevus

A | Tagasivaade aasta olulisimatele kohtuotsustele

Õigusriik

Miks on Euroopa Liidu Kohus olemas?

[Vt YouTube'i videot](#)

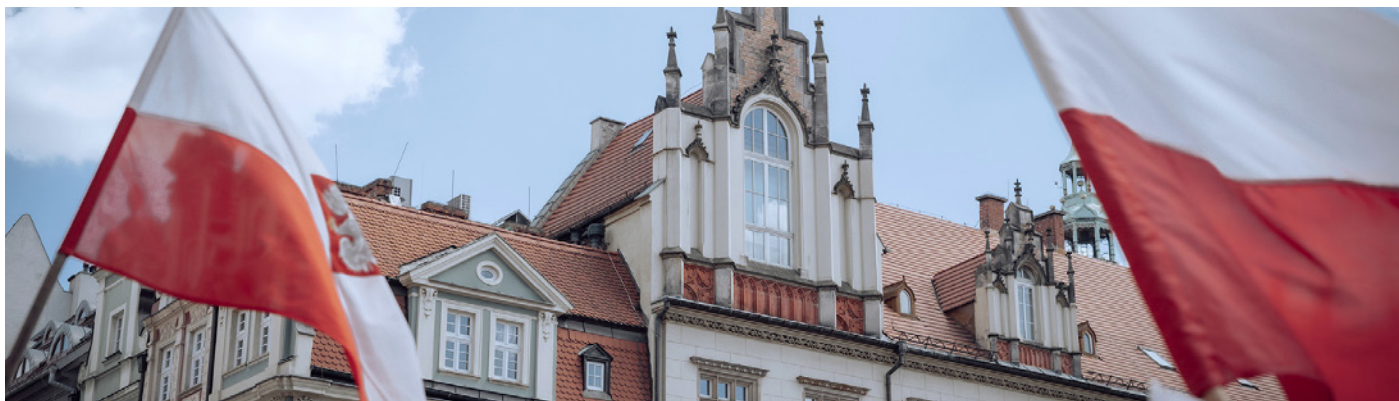

Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, nagu ka Euroopa Liidu lepingus, viidatakse sõnaselgelt õigusriigile, mis on üks liidu liikmesriikide ühistest väärtustest, millel liit rajaneb. Euroopa Kohus peab üha sagedamini esitama oma seisukoha küsimuses, kas liikmesriigid järgivad õigusriigi põhimõtet, olgu siis Euroopa Komisjoni poolt nende vastu esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi või liikmesriigi kohtute esitatud eelotsusetaotluste lahendamise menetluses. Euroopa Kohus peab seega analüüsima, kas seda põhiväärtust järgitakse riigi tasandil ja eriti seoses kohtuvõimuga, täpsemalt kohtunike ametisse nimetamisel või kohtunike distsiplinaarkorra regulatsioonis.

.....

Euroopa Kohus otsustas, et kuna **Poola riikliku kohtute nõukoja seaduse** järjestikuste muudatuste tagajärjel kaotati tõhus kohtulik kontroll nõukoja nende otsuste üle, millega esitati vabariigi presidendile kõrgeima kohtu kohtunike kandidaadid, võivad need seadusemuudatused rikkuda liidu õigust. Ta täpsustas, et rikkumise tuvastamise korral on liikmesriigi kohus liidu õiguse esimuse põhimõttest lähtuvalt kohustatud jätma niisugused muudatused kohaldamata.

➔ [2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus](#)
[A.B. jt \(C-824/18\)](#)

Malta ühendus, kelle eesmärk on edendada õiguskaitset ja õigusriiki, vaidlustas Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali (tsiviilkohtu esimene kolleegium, mis on kokku tulnud põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuna, Malta) **Malta kohtunike ametisse nimetamise menetluse**, mis on ette nähtud põhiseaduses. Euroopa Kohus otsustas, et liidu õigusega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis annavad kohtunike ametisse nimetamise menetluses otsustuspädevuse peaministrile, kuid näevad samas ette, et selles menetluses osaleb sõltumatu organ, kes kohtunikuks kandideerivaid isikuid hindab ja annab oma arvamuse.

→ 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus
Repubblika vs. Il-Prim Ministru (C-896/19)

Euroopa Kohus tegi otsuse **Rumeenia mitme reformi kohta, mis puudutavad kohtukorraldust**, kohtunike ja prokuröride suhtes kohaldatavat distsiplinaarmenetlust ning kohtuveast tulenevat nii riigi varalist vastutust kui ka kohtunike isiklikku vastutust. Leides, et need reformid rikuvad liidu õigust mitmest aspektist, näiteks nagu prokuratuuri eriosakonna moodustamine, mis on spetsialiseerunud asjadele, mis on seotud kohtunikega, nende isikliku vastutuse tekkimise tingimuste ja nende menetlusõiguste järgimisega, tuletas Euroopa Kohus meelde, et liidu õiguse esimuse põhimõttega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, nagu neid tõlgendab konstitutsioonikohus, mis võtavad madalama astme kohtult õiguse jätta omal algatusel kohaldamata liidu õigusega vastuolus olev riigisisese õiguse säte.

→ 18. mai 2021. aasta kohtuotsus
Asociația „Forumul Judecătorilor din România” jt vs. Inspecția Judicială jt (C-83/19 jt)

Euroopa Kohus jättis rahuldamata Ungari hagi Euroopa Parlamendi resolutsiooni peale, millega käivitati **menetlus järeldamiseks, et esineb ilmne oht, et see liikmesriik rikub oluliselt liidu aluseks olevaid väärtusi**. Selle menetluse tulemusel võidakse peatada teatavad õigused, mis tulenevad liikmesriigi kuulumisest liitu. Kohaldades oma kodukorda, mis näeb ette, et teksti vastuvõtmiseks või tagasilükkamiseks võetakse arvesse ainult poolt- ja vastuhääli (välja arvatud juhul, kui aluslepingute kohaselt on vajalik spetsiifiline enamus), võttis parlament resolutsiooni suhtes antud häälte lugemisel arvesse ainult oma liikmete poolt- ja vastuhääli ning jättis erapooletud arvesse võtmata. Euroopa Kohus leidis, et selle resolutsiooni vastuvõtmisel väljendatud häälte kokkulugemisel jättis parlament õigustatult erapooletud hääled arvesse võtmata, vastupidi sellele, mida väitis Ungari oma tühistamishagis.

→ 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus
Ungari vs. parlament (C-650/18)

Euroopa Kohus otsustas, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ja üldkohtute kohtunike suhtes kohaldatav **distsiplinaarkord** ei ole liidu õigusega kooskõlas. Euroopa Komisjon pöördus Euroopa Kohtu poole, paludes tuvastada, et Poola on rikkunud liidu õigust uue distsiplinaarkorra kehtestamisega, eelkõige kõrgeimas kohtus uue distsiplinaarkolleegiumi loomisega. Euroopa Kohus nõustus kõigi komisjoni etteheidetega: arvestades hiljuti Poola kohtuvõimu mõjutanud suurte reformide üldist konteksti ja selle uue kolleegiumi loomisega seotud asjaolude koostoimet, tuvastas ta muu hulgas, et kolleegium ei paku kõiki erapooletuse ja sõltumatuse tagatise ega ole kaitstud Poola seadusandliku ja täidesaatva võimu otsese või kaudse mõjutamise vastu.

→ **15. juuli 2021. aasta kohtuotsus**
komisjon vs. Poola (C-791/19)

Euroopa Kohus otsustas, et **kohtuniku üleviimine** teise kohtusse või sama kohtu teise kolleegiumi **ilma tema nõusolekuta** võib kahjustada **kohtunike ametist tagandamise keelu ja sõltumatuse põhimõtet**. Lisaks tuleb määrust, millega kohtuorgan, kes lahendab asja viimase astmena ja mis koosneb ainukohtunikust, jättis rahuldamata tahtevastaselt üle viidud kohtuniku hagi, pidada õigustühiseks, kui selle ainukohtuniku ametisse nimetamisel rikuti ilmselgelt asjasse puutuva kohtusüsteemi ülesehituse ja toimimise alusnorme.

→ **6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus**
W. Ż. (kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium – ametisse nimetamine) (C-487/19)

Euroopa Kohus asus seisukohale, et kohtunike sõltumatust, erapooletust ja süütuse presumptsiooni võib kahjustada praegu Poolas kehtiv kord, mis muu hulgas võimaldab **justiitsministril lähetada kohtunikke kõrgema astme kriminaalkohtutesse ja need lähetused mis tahes ajal ilma põhjenduseeta lõpetada**. Neid lähetusi reguleerivate kriteeriumide puudumine tekitab ohu, et kohtulahendite sisu võidakse poliitiliselt kontrollida, seda enam, et justiitsminister on ka peaprokurör.

→ **16. novembri 2021. aasta kohtuotsus**
kriminaalasjad WB jt suhtes (C-748/19 jt)

Euroopa Kohus menetles mitut kohtuasja, mis olid seotud **Rumeenias** toimunud õigussüsteemi reformidega **korruptsioonivastase võitluse valdkonnas**. Vastata tuli küsimusele, kas pettuse ja korruptsiooni valdkonna kriminaalmenetlusnorme käsitlevast Rumeenia konstitutsioonikohtu mitmest otsusest tuleneva kohtupraktika kohaldamine võib rikkuda liidu õigust. Euroopa Kohus kinnitas taaskord liidu õiguse esimesest tulenevat nõuet, et **liikmesriigi kohtul peab olema pädevus jätta liidu õigusega vastuolus olev konstitutsioonikohtu otsus kohaldamata**, ilma et see tooks kaasa liikmesriigi kohtunike distsiplinaarvastutust. Liidu õigusega on aga vastuolus see, kui kohaldatakse konstitutsioonikohtu praktikat, mille tõttu tühistatakse väidetavalt õigusvastaselt moodustatud kohtukoosseisude kohtuotsused, kuna niisugune tühistamine koostöös aegumist reguleerivate liikmesriigi õiguse sätetega tekitab süsteemse ohu, et pettustena käsitatavad rasked rikkumised jäävad karistamata.

→ **21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus**
Euro Box Promotion jt (C-357/19 jt)

Ungari kohtu esitatud eelotsusetaotluses võttis Euroopa Kohus seisukoha Ungari õigusnormide kooskõla kohta liidu direktiiviga, mis käsitleb **õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses**. Kuna Ungari kõrgeim kohus leidis, et niisuguse eelotsuse küsimusega Euroopa Kohtu poole pöördumine on õigusvastane, kordas Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelise koostöö süsteemiga on vastuolus see, kui **liikmesriigi kõrgeim kohus tuvastab madalama astme kohtu esitatud eelotsusetaotluse õigusvastasuse**. Samuti on liidu õigusega vastuolus liikmesriigi kohtuniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamine põhjusel, et viimane esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse: selline menetlus võib pärssida liikmesriigi kõigi kohtunike tahet esitada eelotsusetaotlusi, mis aga ohustab liidu õiguse ühetaolist kohaldamist.

→ **23. novembri 2021. aasta kohtuotsus**
IS (C-564/19)

Konkurents

Euroopa Liidu Üldkohus – Liidu õiguse järgimise tagamine institutsioonide poolt

[Vt YouTube'i videot](#)

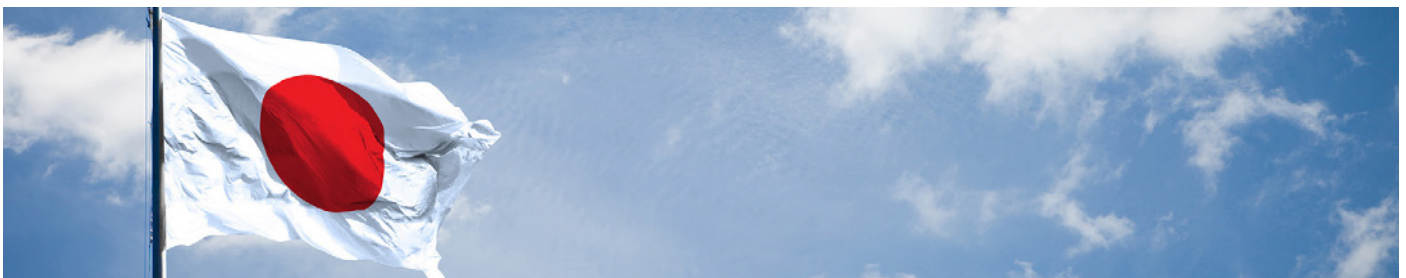

Euroopa Liidus kehtivad eeskirjad vaba konkurentsi kaitseks. Keelatud on tegevus, mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires. Täpsemalt keelab liidu õigus ettevõtja ja tema konkurentide vahelised niisugused kokkulepped või teabevahetuse, millel võib olla selline eesmärk või tagajärg, nagu ka ettevõtja poolt tema turgu valitseva seisundi kuritarvitamise konkreetset turul. Paralleelselt kehtib ka koondumiste kontrolli määrus, mille eesmärk on vältida, et ettevõtjate omandamine või ühinemine tekitaks või tugevdaks turgu valitsevat seisundit.

.....

Üldkohus kinnitas komisjoni otsust määrata mitmele **Jaapani ettevõtjale** trahv kokku summas ligikaudu 254 miljonit eurot selle eest, et aastatel 1998–2012 osalesid nad erinevatel ajavahemikel **kartellis alumiinium- ja tantaal-elektrolüüt kondensaatorite turul** – tegemist on komponentidega, mida kasutatakse peaaegu kõigis elektroonikaseadmetes, sealhulgas personaal- ja tahvelarvutites.

➔ [29. septembri 2021. aasta kohtuotsused
NEC vs. komisjon jt \(T-341/18 jt\)](#)

Üldkohus jättis rahuldamata **hargmaise kaablivõrgu- ja telekomiettevõtja Altice Europe** hagi komisjoni otsuse peale, millega talle määrati **PT Portugali omandamisega** seoses trahv kokku summas 124,5 miljonit eurot. Komisjon heitis Altice Europe'ile ette esiteks koondumisest teatamise kohustuse rikkumist ning teiseks seda, et ta ei järginud keeldu viia koondumine läbi enne sellest komisjonile teatamist ja enne komisjonilt loa saamist. Üldkohus otsustas siiski vähendada trahvi 6,22 miljoni euro võrra koondumisest teatamise kohustuse rikkumist puudutavas osas.

→ 22. septembri 2021. aasta kohtuotsus
Altice Europe vs. komisjon (T-425/18)

Üldkohus jättis muutmata komisjoni otsused, millega kiideti heaks **koondumised** seoses **kontserni Air Berlin teatud varade omandamisega easyjeti ja Lufthansa poolt**. Ta jättis rahuldamata hagi, mille esitas kahe koondumise osaliseks olnud äriühingu konkurent, lennuettevõtja Polskie Linie Lotnicze „LOT“, rõhutades eelkõige, et komisjon võis tuvastada asjaomased turud, lähtudes paari kaupa nendest lähte- ja sihtkohtade lennujaamade linnadest, millega olid seotud Air Berlini teenindusajad, selle asemel et analüüsida individuaalselt iga turgu, kus Air Berlin ning vastavalt Lufthansa ja easyjet tegutsesid.

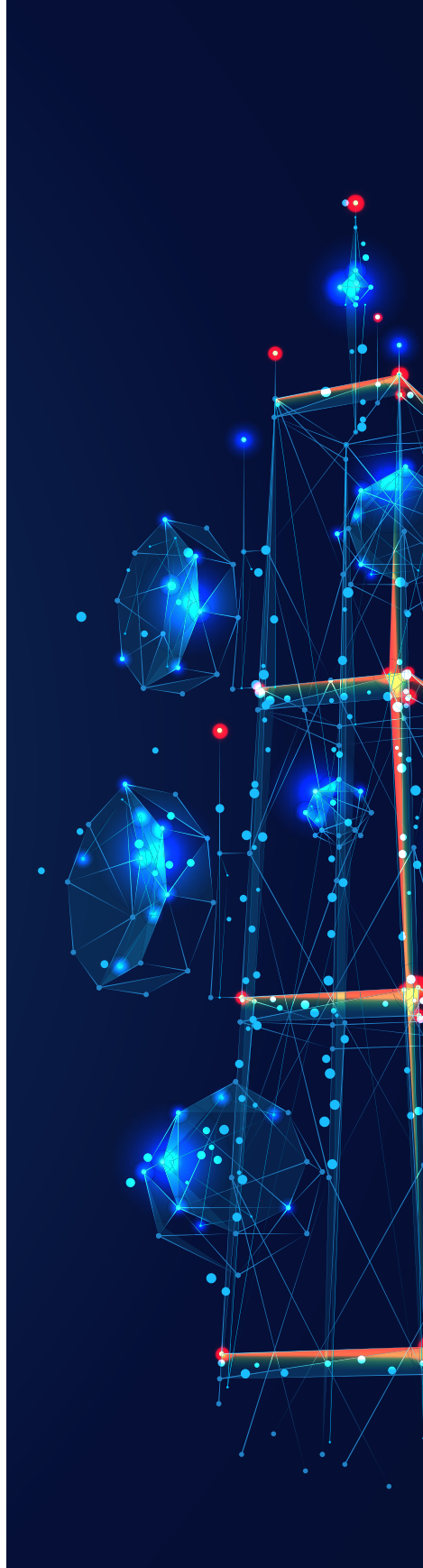
→ 20. oktoobri 2021. aasta kohtuotsused
Polskie Linie Lotnicze „LOT“ vs. komisjon (T-240/18 ja T-296/18)

Üldkohus jättis muutmata komisjoni otsuse, milles tuvastati **turgu valitseva seisundi kuritarvitamine Google'i poolt**, kes **eelistas** üldiste otsingutulemuste lehekülgedel **enda tootevõrdlusvahendeid**, paigutades ja kuvades oma tulemused soodsamalt võrreldes konkurentide võrdlusvahendite tulemustega. Üldkohus jättis muutmata ka komisjoni määratud **2,42 miljardi euro suuruse trahvisumma**, millest 523,5 miljonit eurot tuli Google'il tasuda solidaarselt oma emaettevõtjaga Alphabet.

→ 10. novembri 2021. aasta kohtuotsus
Google ja Alphabet vs. komisjon (Google Shopping) (T-612/17)

Äriühing Sumal omandas aastatel 1997–1999 kaks veoautot Mercedes Benz Trucks Españaalt (edaspidi „MBTE“), kes on Daimleri kontserni tütarettevõtja, kelle emaettevõtja on Daimler AG. Euroopa Komisjon tuvastas 2016. aasta otsuses, et Daimler AG oli rikkunud liidu õigusnorme keelatud kokkulepete valdkonnas, kuna ta oli sõlminud ajavahemikus 1997. aasta jaanuarist kuni 2011. aasta jaanuarini neljateistkümne Euroopa veokitootjaga kokkuleppeid **hindade kindlaksmääramise ja veoautode brutohinna tõstmise kohta Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP)**. Selle otsuse tagajärjel esitas Sumal MBTE vastu hagi hüvitise nõudes, milles ta palus, et talle hüvitataks keelatud kokkuleppest tulenev kahju. Euroopa Kohus otsustas, et kui isikule tekitatakse kahju emaettevõtja poolt toime pandud liidu konkurentsioiguse rikkumisega, võib ta nõuda emaettevõtja tütarettevõtjalt rikkumisest tuleneva kahju hüvitamist, kuid ta peab tõendama, et need kaks äriühingut moodustasid rikkumise ajal ühe majandusüksuse ja et tütarettevõtja tegutseb turul, millel rikkumine toime pandi.

→ 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus
Sumal (C-882/19)

Keskkond

Loomastiku ja taimestiku kaitse, õhu, pinnase ja vee saastatus ning ohtlike ainetega seotud riskid on probleemid, mida Euroopa Liit on otsustanud lahendada rangete eeskirjade kehtestamisega.

.....

Komisjoni esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi menetledes otsustas Euroopa Kohus, et Hispaania oleks pidanud **Doñana piirkonna** (Hispaania) – kus asub Euroopa suurim looduskaitseala – **põhjavee võtmise** hindamisel võtma arvesse ebaseaduslikku veevõttu ja veevõttu linna varustamiseks. Lisaks ei ole see liikmesriik võtnud sobivaid meetmeid, et vältida selles looduspargis asuvate kaitstud elupaikade häirimist.

➔ **24. juuni 2021. aasta kohtuotsus**
komisjon vs. Hispaania (C-559/19)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt 2019. aastal vastu võetud uued eeskirjad keelasid **elektrivoolu kasutava kalapüügi**. Madalmaad palusid Euroopa Kohtul need normid tühistada, väites eelkõige, et liidu seadusandja ei ole tuginenud parimatele kättesaadavatele teaduslikele arvamustele selle kohta, milline on **Põhjamere merikeele** püügi ökoloogiline keskkonnamõju. Euroopa Kohus jättis selle hagi rahuldamata ja vaidlustatud eeskirjad kehtima – nimelt on liidu seadusandjal selles valdkonnas suur kaalutlusruum ning õigusloomes ei ole ta kohustatud oma valikute tegemisel tuginema ainult teaduslikele ja tehnilistele arvamustele.

➔ **15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus**
Madalmaad vs. Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament (C-733/19)

Linnuliimiga jahi lubamise osas otsustas Euroopa Kohus, et liikmesriik (käesoleval juhul **Prantsusmaa**) ei saa lubada sellist lindude püüdmise meetodit, sest see toob kaasa kaaspüügi, mis võib põhjustada püütud liikidele suuremat kahju. Muu rahuldava alternatiivse lahenduse otsimisest ei saa loobuda ainult põhjusel, et tegemist on traditsioonilise meetodiga. Euroopa Kohus täpsustas tingimusi, mis võimaldavad teha erandi linnudirektiivis sätestatud keelust kasutada teatavaid kaitstud lindude püüdmise meetodeid.

→ **17. märtsi 2021. aasta kohtuotsus**
One Voice ja Ligue pour la protection des oiseaux (LPO) vs. Ministre de la Transition écologique et solidaire (C-900/19)

Euroopa Kohus, kes menetles komisjoni poolt **Ungari** vastu esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi seoses **PM₁₀-osakeste sisalduse piirtasemete** süstemaatilise ja püsiva ületamisega, otsustas, et see liikmesriik on rikkunud liidu õigusnorme välisõhu kvaliteedi valdkonnas ja oma kohustust tagada kogu oma territooriumil esiteks PM₁₀-osakeste päevasest piirtasemest kinnipidamine ja teiseks, et selle piirtaseme ületamine kestaks võimalikult lühikest aega.

→ **3. veebruari 2021. aasta kohtuotsus**
komisjon vs. Ungari (C-637/18)

Euroopa Kohus otsustas, et Saksamaa rikkus aastatel 2010–2016 õhukvaliteedi direktiivi, kuna ta ületas süstemaatiliselt ja pidevalt **lämmastikdioksiidi (NO₂) piirtasemeid**. Samuti rikkus Saksamaa oma kohustust võtta õigel ajal sobivad meetmed selleks, et piirtasemete ületamise aeg oleks puudutatud piirkondades võimalikult lühike.

→ **3. juuni 2021. aasta kohtuotsus**
komisjon vs. Saksamaa (C-635/18)

Institutsioonid

Liidu mõlema kohtu ülesanne on kontrollida, kas liidu institutsioonide, organite ja asutuste aktid (või teatud aktide vastu võtmata jätmine) on kooskõlas liidu õigusega. Euroopa Kohus ja Üldkohus tagavad seega õigussubjektide õiguste kohtuliku kaitse, kui liidu tasandil langetatud otsused neid otseselt ja isiklikult puudutavad. Seevastu on üksnes liikmesriigi kohtute pädevuses kontrollida riigisisese õiguse alusel liikmesriigi asutuste aktide õiguspärasust.

.....

Üldkohus tühistas Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) otsuse mitte võimaldada **osaliselt tutvuda tema juurdluse lõpparuandega**, mis käsitles **Ungaris** äriühingu Elios poolt ellu viidud ja osaliselt liidu rahastatud **tänavavalgustusprojekte**. Kuna Ungari ametiasutused olid juba selle aruandega seotud riigisisese uurimise lõpetanud, ei õigustanud uurimise kaitse eesmärk enam taotletud dokumendiga tutvumise keeldu.

➔ 1. septembri 2021. aasta kohtuotsus
Homoki vs. komisjon (T-517/19)

Euroopa Kohus tühistas nõukogu otsused, mis käsitlevad **Armeeniaga** 26. novembril 2017 sõlmitud **ulatusliku ja laiendatud partnerluslepingu** kohaldamist. Ta leidis, et kuigi partnerluslepingul on teatavad seosed ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, ei ole selles sisalduvad või sellele lisatud sätted või kavatsuste deklaratsioonid siiski piisavad, et moodustada lepingu eraldiseisvat osa, mis õigustaks nõukogu õigusakti vastuvõtmist kahe eraldiseisva otsusena. See kaheks jaotamine oli viinud eelkõige selleni, et ühe asjaomase akti puhul kohaldati ühehäälsuse nõuet, samal ajal kui teise puhul kohaldati kvalifitseeritud häälteenamuse nõuet.

➔ 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus
komisjon vs. nõukogu (C-180/20)

Üldkohus jättis rahuldamata Rumeenia hagi komisjoni otsuse peale, millega registreeriti **kavandatud Euroopa kodanikualgatus** (edaspidi „EKA“) „Piirkondadevahelise võrdsuse tagamist ja piirkondade kultuuri säilitamist puudutav ühtekuuluvuspoliitika“. Üldkohus otsustas esimest korda, et komisjoni vastuvõetav EKA registreerimise otsus on vaidlustatav. Vaidlusalune EKA esitati komisjonile esimest korda 2013. aastal, mil komisjon selle tagasi lükkas, kuna see jäi ilmselgelt välja tema pädevusest esitada liidu õigusakti ettepanek aluslepingute rakendamiseks. Euroopa Kohus tühistas komisjoni otsuse, mille tagajärjel võttis komisjon 30. aprillil 2019 vastu otsuse vaidlusalune EKA registreerida.

→ **10. novembri 2021. aasta kohtuotsus**
Rumeenia vs. komisjon (T-495/19)

Üldkohus võttis seisukoha küsimuses, millal hakkab kulgema **Euroopa ametnike personalieeskirjade** kohaldamisalasse kuuluvat isikut puudutava otsuse peale hagi esitamise tähtaeg, kui teatamine tähtsuse kirja teel ebaõnnestub. Üldkohus meenutas ka seoses olukorraga, kus puuduvad sätted, mis reguleeriksid hagi esitamise tähtsuse kulgema hakkamise kindlaksmääramist juhul, kui nende eeskirjade kohaldamisalasse kuuluvaid vaidlusi jäetakse väljastusteatega tähtsuse välja võtmata, et õiguskindlusega ja vajadusega vältida mis tahes diskrimineerimist või meelevaldset kohtlemist korra kohase õigusemõistmise käigus oleks vastuolus see, kui saaks eeldada, et teatavakstegemine loetakse toimunuks hageja elukohta saadetud tähtkirja säilitamise tähtsuse möödumise kuupäeval. Lõpuks otsustas Üldkohus, et kuna otsus tehti teatavaks **e-kirjaga** (mille kättesaamist adressaat viivitamata kinnitas), hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema sellise teatavakstegemise kuupäeval.

→ **3. märtsi 2021. aasta kohtuotsus**
Barata vs. Euroopa Parlament (T-723/18)

Moldova Vabariigi ja Ukraina äriühingu vahelises kohtuvaidluses küsiti Euroopa Kohtult, kas **elektrienergia müügilepingust tulenev nõue on „investeering“ energiaharta lepingu tähenduses**. Euroopa Kohus leidis, et kui energiaharta lepingu ühe osalise ettevõtja omandab elektrivarustuslepingust tuleneva nõude, mis ei ole investeeringuga seotud ja kuulus ühele selle lepingu välise riigi ettevõtjale teise lepinguosalise avaliku ettevõtja vastu, ei kujuta see endast „investeeringut“ energiaharta lepingu tähenduses. Samas ei saa lihtsast elektrienergia müügilepingust tulenevat nõuet pidada nõudeks, mis on antud energiasektoris majandustegevusega tegelemiseks. Sellest järeldub, et lihtne elektrivarustusleping – mille puhul elektrit toodavad teised ettevõtjad – on äritehing, mis ei saa iseenesest olla investeering.

→ **2. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
Moldova vs. Komstroy (C-741/19)

Euroopa Parlamendi taotlusel antud arvamuses märkis Euroopa Kohus, et aluslepingud ei keela nõukogul oodata ära liikmesriikide „ühine kokkulepe“ enne seda, kui ta võtab vastu otsuse, et liit sõlmib **Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni** (Istanbuli konventsioon), ent nõukogu ei saa muuta selle konventsiooni sõlmimise menetlust, seades selle sõlmimise tingimuseks niisuguse „ühise kokkuleppe“ eelneva saavutamise. Euroopa Kohus selgitas, milline on kavandatava lepingu esemeks oleva Istanbuli konventsiooni osa sõlmimist käsitleva nõukogu õigusakti vastuvõtmiseks sobiv materiaaldõiguslik alus. Ta täpsustas ka, et lepingu sõlmimise akti võib jagada kaheks eraldiseisvaks otsuseks, kui tehakse kindlaks, et see on objektiivselt vajalik.

→ 6. oktoobri 2021. aasta aramus
Istanbuli konventsioon, 1/19

Maksustamine

Siseturu nõuetekohaseks toimimiseks on Euroopa Liit ühtlustanud teatavad kaudsed maksud, nagu energiatoodete aktsiisid. Seega soovitakse liidu direktiiviga madalaimate maksustamistasemete kehtestamisega – muu hulgas mootorikütuste suhtes – vähendada erinevusi liikmesriikide maksustamistasemete vahel. Samuti peavad Euroopa Liidu alusnormidega, näiteks riigiabi keeluga, olema kooskõlas otsesed maksud, nagu äriühingute suhtes kohaldatavad maksud, kuigi need kuuluvad põhimõtteliselt liikmesriikide pädevusse. Sarnaselt eelnevate aastatega langetati kohtuotsuseid seoses maksustamisalaste eelotsustega („tax rulings“), mille alusel kohaldasid teatavad liikmesriigid hargmaiste ettevõtjate suhtes maksustamise erikorda, mida komisjon pidas riigiabi keeluga vastuolus olevaks.

Komisjoni esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi lahendades **tuvastas Euroopa Kohus, et Itaalia on rikkunud liidu õigust, vabastades aktsiisist eratarbeks üüritud lõbusõidulaevade kütuse**. Nimelt lubab liidu direktiiv, mis näeb ette kütuse madalaima maksustamistaseme, maksuvabastust vaid siis, kui lõppkasutaja kasutab laeva kaubanduslikul eesmärgil. Asjaolu, et laeva üürileandmine on üürileandja äritegevus, ei oma siinkohal tähtsust.

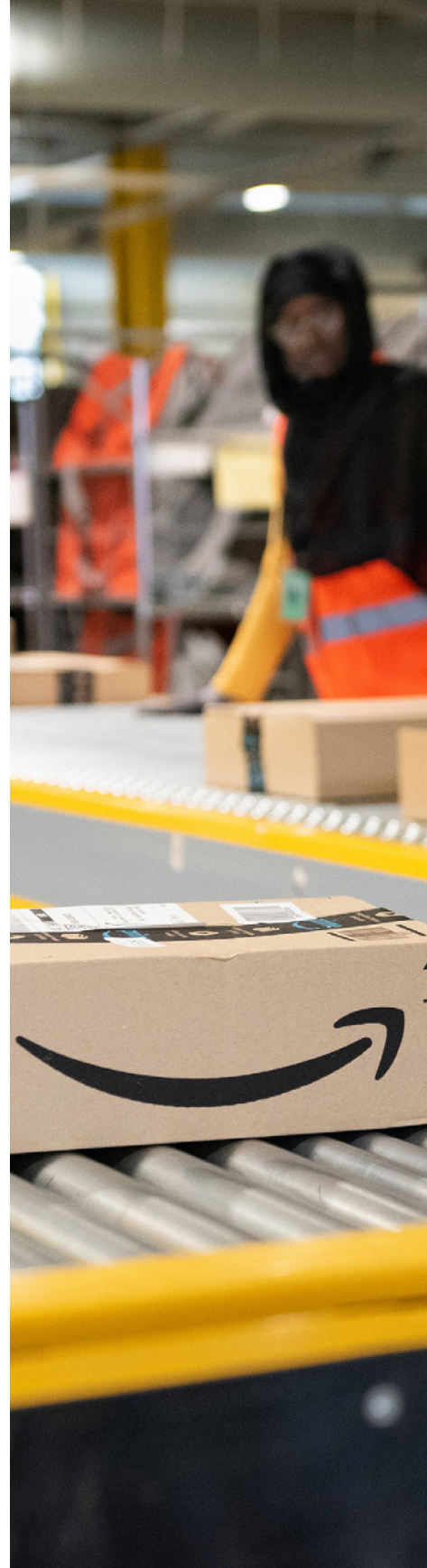
➔ 16. septembri 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia (C-341/20)

Luksemburgi ja Amazoni esitatud hagide alusel tühistas Üldkohus komisjoni otsuse, mille kohaselt andis Luksemburg aastatel 2006–2014 **Amazon EU**-le – kes oli sel ajal Amazoni müügikeskus kogu Euroopa jaoks ja kes asus Luksemburgis – **liidu õigusega vastuolus olevat riigiabi**, võimaldades tal **maksustamisalaste eelotsuste** („tax rulings“) abil maksta oluliselt vähem maksu kui teised ettevõtjad. Komisjoni hinnangul tuli Luksemburgil Amazonilt tagasi nõuda põhjendamatu maksusoodustusena saadud summa, umbes 250 miljonit eurot koos intressiga. Üldkohus leidis oma otsuses, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud, et Amazon EU on oma maksustatavat tulu kunstlikult vähendanud, hinnates üle tema poolt Amazoni kontserni ühele teisele ettevõtjale teatavate intellektuaalomandiõiguste kasutamise eest makstud litsentsitasud.

➔ **12. mai 2021. aasta kohtuotsus**
Luksemburg ja Amazon vs. komisjon (T-816/17 jt)

Üldkohus jättis rahuldamata hagid, mille **Luksemburg ja energiatarnija Engie** esitasid otsuse peale, milles komisjon tuvastas, et Luksemburg oli andnud Engiele **liidu õigusega vastuolus olevat riigiabi**, võimaldades maksustamisalaste eelotsuste („tax rulings“) abil selle kontserni kahel Luksemburgis asuval äriühingul vältida maksu tasumist peaaegu kogu oma kasumilt. Komisjoni hinnangul peab Luksemburg tagasi nõudma ligikaudu 120 miljonit eurot tasumata maksu koos intressiga. Üldkohus rõhutas oma kohtuotsuses, millega komisjoni otsus muutmata jäeti, et **Luksemburg oli jätnud Engie poolt õiguse kuritarvitamise tuvastamata, kuigi kõik kriteeriumid selleks olid täidetud.**

➔ **12. mai 2021. aasta kohtuotsus**
Luksemburg jt vs. komisjon (T-516/18 jt)

Intellektuaalomand

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu tagada on see, kuidas tõlgendatakse ja kohaldatakse liidu kehtestatud õigusnorme, mis kaitsevad kõiki intellektuaalse loomingu ainuõigusi. Lisaks parandab intellektuaalomandi (autoriõigused) ja tööstusomandi (kaubamärgiõigus, disainilahenduste kaitse, patendiõigus) kaitse ettevõtjate konkurentsivõimet, luues loominguilisust ja innovatsiooni soodustava keskkonna.

.....

Üldkohus leidis äriühingu Lego ja ühe Saksa äriühingu vahelises vaidluses, et Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) oli ekslikult kehtetuks tunnistanud **LEGO koostemängukomplekti klotsi** disainilahenduse. Üldkohus leidis nimelt, et EUIPO oleks pidanud nõuetekohaselt hindama erandeid ühenduse disainilahenduse määrusest, võttes arvesse kõiki asjaomase disainilahenduse välistunnuseid. Üldkohus tuletas meelde, **et disainilahendust ei saa kehtetuks tunnistada, kui vähemalt üks neist omadustest ei tulene selle toote tehnilisest otstarbest.**

→ **24. märtsi 2021. aasta kohtuotsus**
Lego A/S vs. EUIPO ja Delta Sport Handelskontor GmbH (T-515/19)

Üldkohus tunnustas **huulepulgakujulise ruumilise kaubamärgi kehtivust**. Nii tühistas ta Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) otsuse, millega lükati tagasi algne taotlus see tähis registreerida Euroopa Liidu kaubamärgina huulepulkade jaoks. Üldkohus leidis, et **taotletav kaubamärk on eristusvõimeline**, kuna see kaldub oluliselt kõrvale huulepulkade sektori normist ja tavast, kuna pulk on ümar, mitte püstine ja silinderjas.

→ **14. juuli 2021. aasta kohtuotsus**
Guerlain (T-488/20)

Üldkohus otsustas, et audiofaili **heliga, mis tekib joogipurgi avamisel**, millele järgneb vaikus ja siis kihisemine, ei saa Euroopa Liidu kaubamärgina peamiselt jookide jaoks registreerida, kuna sellel puudub eristusvõime. Üldkohus jagas seega EUIPO seisukohta ja tuletas meelde, et **helimärgil peab olema eristusvõime selleks, et tarbija tajuks seda kaubamärgina**, mitte funktsionaalse elemendina või tähisena, millel endal omadused puuduvad.

→ **7. juuli 2021. aasta kohtuotsus**
Ardagh Metal Beverage Holdings (T-668/19)

Üldkohus jättis rahuldamata äriühingu **Chanel** hagi äriühingu **Huawei** poolt Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametile (EUIPO) esitatud kaubamärgi registreerimise taotluse peale, leides, et asjasse puutuvad kujutismärgid ei ole sarnased, ning otsustas, et kaubamärke tuleb võrrelda sellistena, nagu need on registreeritud või taotletud, ilma et oleks muudetud nende asetust. Üldkohus märkis, et **üksnes asjaolu, et mõlemas vaidlusaluses kaubamärgis on kaks omavahel seotud elementi, ei muuda kaubamärke sarnaseks, isegi kui neil on sama asjasse puutuvaid elemente ümbritsev ringikujuline geomeetriline põhivorm.**

→ **21. aprilli 2021. aasta kohtuotsus**
Chanel SAS (T-44/20)

Üldkohus tegi otsuse selle kohta, kas Ühendkuningriigi advokaadil on õigus esindada poolt Üldkohtu menetluses, milles vaadatakse läbi hagi Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) otsuse peale. Üldkohus tuletas meelde kahte kumulatiivset tingimust, mille täitmisel saab isik korralikult pooli (välja arvatud liikmesriigid ja liidu institutsioonid) liidu kohtutes esindada: esiteks peab ta olema advokaat ja teiseks peab tal olema õigus esineda liikmesriigi või muu EMP lepingu osalisriigi kohtus. Hagi esitati pärast 31. detsembrit 2020, mil lõppes Ühendkuningriigi liidust lõplikult väljaastumisele eelnenud üleminekuperiood, ning selle suhtes ei olnud kohaldatav ükski väljaastumislepingus ette nähtud olukord, mil advokaat, kellel on õigus esineda Ühendkuningriigi kohtutes, kuid kes ei ole tõendanud, et tal on õigus esineda liikmesriigi või EMP lepingu osalisriigi kohtus, võib poolt liidu kohtutes esindada. Hagi tunnustati seega vastuvõetamatuks.

→ 7. detsembri 2021. aasta kohtumäärus
Daimler vs. EUIPO (T-422/21)

Euroopa Kohus otsustas, et kui autoriõiguse omaja on rakendanud **kaudlisamist („framing“)** **takistavaid piiravaid meetmeid**, on selle meetodi abil teose kolmanda isiku veebisaidile paigutamise korral tegemist teose uuele üldsusele kättesaadavaks tegemisega. Selliseks üldsusele edastamiseks peab seega olema autoriõiguse omaja luba.

→ 9. märtsi 2021. aasta kohtuotsus
VG Bild-Kunst (C-392/19)

Euroopa Kohus täpsustas seoses korraga, mis kehtis enne 2019. aasta uue autoriõiguse direktiivi jõustumist, millistel tingimustel võib tekkida **veebiplatvormide** (käesoleval juhul YouTube ja Cyando) **vastutus**. Ta otsustas, et selliste platvormide haldajad **ei edasta üldjuhul ise üldsusele** autoriõigusega kaitstud sisu, mille nende platvormide kasutajad internetis ebaseaduslikult üles panevad. Need haldajad võivad aga siiski vastutada sellise edastamise eest autoriõigust rikkudes, kui nad lisaks pelgale platvormide kasutusse andmisele aitavad kaasa sellele, et üldsus pääseks niisugusele sisule ligi.

→ 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus
YouTube jt (C-682/18)

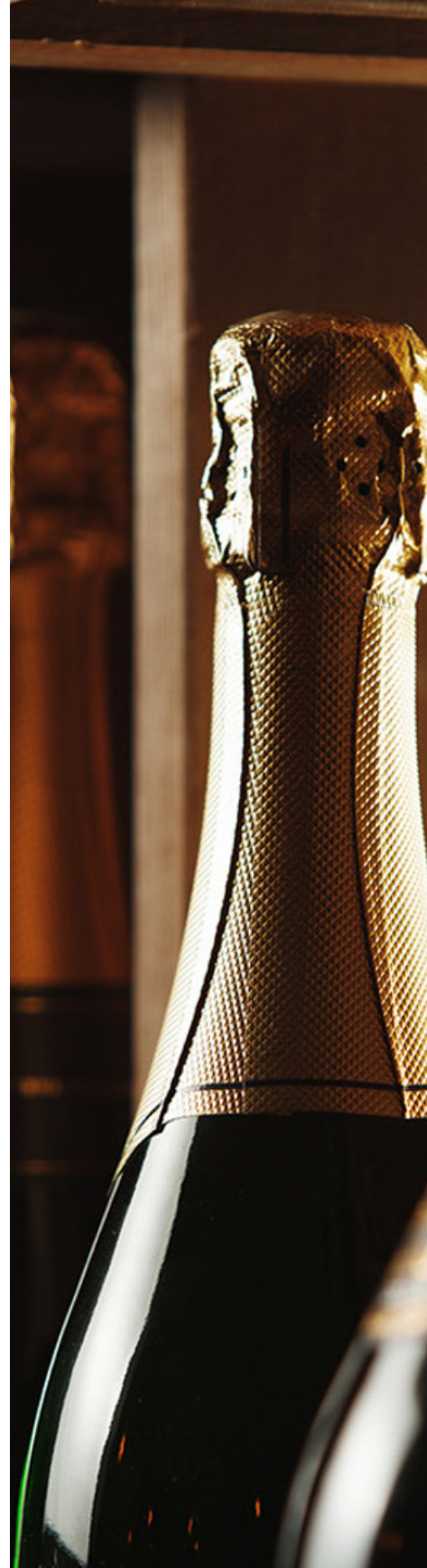
Selles kohtuasjas kasutati äriühingu Telenet klientide internetiühendusi äriühingu Mircom kataloogi kuuluvate filmide jagamiseks partnervõrgus („peer-to-peer“). Euroopa Kohus otsustas, et intellektuaalomandi õiguste omaja õiguste kaitse võib õigustada seda, et kasutajate **IP-aadresse süstemaatiliselt salvestatakse** ning et nende kasutajate nimed ja postiaadressid edastatakse nende õiguste omajale või kolmandale isikule, et oleks võimalik esitada kahju hüvitamise hagi. Intellektuaalomandiõiguste omaja teabenõue ei tohi aga olla kuritarvitav ning see peab olema põhjendatud ja proportsionaalne.

→ 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus
M.I.C.M. (C-597/19)

Hispaanias kasutas tapasebaaride omanik tähist CHAMPANILLO oma ettevõtete tähistamiseks ja edendamiseks. Tema reklaamides kujutati kahte pokaali, mis olid täis vahutavat jooki. Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (CIVC) – ühing, mis kaitseb šampanja tootjate huve, – soovis keelata sõna „champanillo“ (mis tähendab hispaania keeles „väike šampanja“) kasutamise põhjusel, et selle tähise kasutamine kujutab endast kaitstud päritolunimetuse „Champagne“ rikkumist. Euroopa Kohus täpsustas, et **kaitstud päritolunimetusega hõlmatud kaupadele kehtiv kaitse laieneb nii kaupadele kui ka teenustele.**

➔ **9. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (C-783/19)

Isikuandmete kaitse

Euroopa Kohus digitaalmaailmas

[Vt YouTube'i videot](#)

Euroopa Liidus kehtivad õigusnormid, mis loovad tugeva ja ühtse aluse isikuandmete kaitseks, olenemata sellest, kuidas või mis kontekstis andmeid kogutakse (internetiostud, pangalaenud, töö otsimine, ametivõimude esitatud teabepäringud). Neid õigusnorme kohaldatakse liidus või väljaspool liitu asuvatele avalik-õiguslikele ja eraõiguslikele isikutele või üksustele, sealhulgas sellistele kaupade või teenuste pakkuvatele ettevõtjatele nagu Facebook või Amazon, kui nad nõuavad või taaskasutavad liidu kodanike isikuandmeid.

Euroopa Kohus tegi 2021. aastal mitu otsust kohustuste kohta, mis kaasnevad isikuandmete kogumise ja töötlemisega eelkõige liikmesriigi ametiasutuste ja eraõiguslike ettevõtjate poolt.

.....

Euroopa Kohus otsustas, et liidu õigusega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad liiklusohutusametit tegema üldsusele kättesaadavaks **andmed karistuspunktide kohta, mis on määratud juhtidele** liiklusrikkumiste eest. Ta leidis nimelt, et sellise korra vajalikkus liiklusohutuse parandamiseks ei ole tõendatud. Kohtuasi puudutas **Läti liiklusõigusnorme**, mis näevad ette, et teave sõidukijuhtidele määratud karistuspunktide kohta on üldsusele kättesaadav ning see edastatakse kõigile seda taotlevatele isikutele, ilma et nad peaks tõendama erilist huvi nende andmete saamise vastu.

➔ [22. juuni 2021. aasta kohtuotsus
Latvijas Republikas Saeima \(C-439/19\)](#)

Euroopa Kohus otsustas, et kriminaalmenetluses juurdepääsu andmine hulgale **elektroonilise side** liiklus- või asukoha **andmetele**, millest võib teha kasutajate eraelu suhtes täpseid järeldusi, on lubatud vaid selleks, et **võidelda raske kuritegevuse vastu, või selleks, et ära hoida avalikku julgeolekut ähvardavat suurt ohtu**. Liidu õigusega on vastuolus ka riigisiseseid õigusnormid, mis annavad prokuratuurile pädevuse lubada kriminaaluurimise läbiviimiseks ametiasutusele juurdepääsu nendele andmetele.

→ 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus
H. K. vs. prokuratuur (C-746/18)

Kohtuotsuses, mis tehti isikuandmete kaitset käsitlevas kohtuasjas, milles osales äriühing **Facebook Ireland**, täpsustas Euroopa Kohus **liikmesriigi järelevalveasutuse pädevuse** teostamise tingimusi seoses andmete piiriülese töötlemisega, märkides, et teatud tingimustel võib selline asutus pöörduda liikmesriigi kohtu poole isikuandmete kaitse üldmääruse sätete mis tahes väidetava rikkumise tuvastamiseks, isegi kui ta ei ole selle andmetöötlemise osas juhtiv järelevalveasutus. Euroopa Kohus leidis samuti, et kuna Facebook Ireland **ei teavitanud piisavalt veebikasutajaid** neid puudutava teabe kogumisest ja kasutamisest, ei olnud nende poolt andmetöötlemisele antud nõusolek kehtiv.

→ 15. juuni 2021. aasta kohtuotsus
Facebook Ireland jt (C-645/19)

Tarbijakaitse

Tarbijate õiguste edendamine, nende kaitstus ja heaolu on liidu poliitika arengu põhiväärtused. Euroopa Kohus kontrollib tarbijakaitse eeskirjade kohaldamist, et tagada tarbijate tervise, turvalisuse ning majanduslike ja õiguslike huvide kaitse, olenemata sellest, kus nad elavad või liiguvad või kus nad liidu piires ostlevad.

.....

Euroopa Kohus: Euroopa Liidu tarbijakaitseõiguste tagaja

[Vt YouTube'i videot](#)

Üldkohus tühistas komisjoni otsuse, milles tuvastati, et **tagatistrahaga kogumata jätmise teatud joogipakenditelt**, mida müüsid Saksamaa piirikauplused Taanis elavatele klientidele, ei kujuta endast riigiabi. Komisjon rikkus õigusnormi, sest ta järeldas, et riigi ressursside tingimus ei ole täidetud.

→ 9. juuni 2021. aasta kohtuotsus
Dansk Erhverv vs. komisjon (T-47/19)

Euroopa Kohus keelas lisada vetikat *Lithothamnium calcareum* sellise mahepõllumajandusliku toidu töötlemisel nagu riisi- ja sojajoogid, mis on mõeldud kaltsiumiga rikastamiseks, ning tuletas meelde, et **liidu õiguses on ette nähtud ranged normid mineraalainete, näiteks kaltsiumi lisamisele mahetoidu tootmises**. Kui lubada selle vetika pulbri kasutamist põllumajandusest pärineva mittebioloogilise koostisosana, tähendaks see nimelt, et nende toiduainete tootjatel lubataks nendest normidest kõrvale hoida.

→ 29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus
Natumi GmbH vs. Land Nordrhein-Westfalen (C-815/19)

Mida teeb Euroopa Kohus meie heaks?

[Vt YouTube'i videot](#)

Euroopa Kohus otsustas, et üksnes lennu ümbersuunamine esialgse sihtlennujaama lähedal asuvasse lennujaama ei anna õigust kindlasummalisele hüvitisele. Seevastu märkis ta, et lennuettevõtja peab omal algatusel pakkuma reisijale kulude kandmist sõitmiseks kas esialgsesse sihtlennujaama või kokkuleppel reisijaga mõnda muusse lähedalasuvasse sihtkohta. Selleks et vedaja vabaneks kohustusest maksta reisijatele hüvitist lennu pikaajalise hilinemise eest, võib ta tugineda erakorralisele asjaolule, mis ei puuduta hilinenud lendu, vaid varasemat lendu, mida ta opereerib sama lennukiga.

→ 22. aprilli 2021. aasta kohtuotsus
WZ vs. Austrian Airlines AG (C-826/19)

Euroopa Kohus leidis, et lennuettevõtja töötajate ametiühingu korraldatud streik, mille eesmärk on eelkõige saavutada palgatõus, ei kuulu mõiste „erakorralised asjaolud“ alla, mis võiks vabastada lennuettevõtjat hüvitise maksmise kohustusest lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise korral. Nimelt, kui niisuguseks asjaoluks ei kvalifitseerita streiki, mis on korraldatud liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud tingimusi järgides, ei kahjusta see lennuettevõtja ettevõtlusvabadust ega tema omandi- ja läbirääkimisõigusi.

→ 23. märtsi 2021. aasta kohtuotsus
Airhelp Ltd vs. Scandinavian Airlines System SAS (C-28/20)

Euroopa Kohus otsustas, et euroala liikmesriik võib kohustada oma haldusasutusi vastu võtma sularahamakseid. Ta märkis siiski, et liikmesriik võib ka seda maksevõimalust avaliku huvi kaalutlustel piirata, eelkõige juhul, kui sularahamaksete tegemine võib haldusasutustele tähendada ebamõistlikult suurt kulu maksjate väga suure arvu tõttu. Ta täpsustas veel, et paberraha vastuvõtmise kohustust võib piirata avalikust huvist tulenevatel põhjustel, kui piirangud on taotletava avaliku huvi eesmärgiga proportsionaalsed, mis tähendab eelkõige seda, et maksjatele võimaldatakse rahaliste võlgade tasumiseks muude seaduslike vahendite kasutamist.

→ 26. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus
Johannes Dietrich ja Norbert Häring vs. Hessischer Rundfunk (C-422/19 ja C-423/19)

Euroopa Kohus otsustas, et **Ungari õigusnormid, mis keelavad välisvaluutas nomineeritud laenulepingu tühistamise põhjusel, et see sisaldab ebaõiglast kursivahe tingimust,** tunduvad olevat liidu õigusega kooskõlas, kui need õigusnormid võimaldavad taastada õigusliku ja faktilise olukorra, milles tarbija oleks olnud selle ebaõiglase tingimusega, isegi kui lepingu tühistamine oleks tarbijale soodsam. Lisaks ei saa küsimuses, kas Ungari õigusnormid võimaldavad tegelikult taastada selle tarbija õigusliku ja faktilise olukorra, olla asjasse puutuva tarbija väljendatud tahe kaalukam liikmesriigi kohtu hinnangust.

→ **2. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
OTP Jelzálogbank jt (C-932/19)

Kohtuasjas, milles Iirimaa mereveoettevõtja Irish Ferries pidi 2018. aastal tühistama kõik reisihooaja ülesõidud, kuna uue laeva tarnega hilinemise tõttu ei saanud ta asenduslaeva kasutusele võtta, selgitas Euroopa Kohus mitut sätet, mis käsitlevad meritsi ja siseveeteedel reisijate õigusi (tühistamine, hüvitis, piletihind). Ta leidis eelkõige, et **marsruudi muutmise ja hüvitise maksmise kohustus, mis tekivad veeteenuste tühistamise korral, on proportsionaalsed selles valdkonnas kohaldatava määrusega taotletava eesmärgiga.**

→ **2. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
Irish Ferries (C-570/19)

Euroopa Kohus tegi otsuse nn **nulltariifiga internetiteenuse** kohta. Tegemist on kaubandustavaga, mille puhul internetiühenduse pakkuja kohaldab „nulltariifi“ või soodsamat tasumäära kogu või osa andmeliikluse suhtes, mida kasutab konkreetne rakendus või rakenduste kategooria, mida pakuvad internetiühenduse pakkuja partnerid. Euroopa Kohtu hinnangul on avatud internetiühenduse määrusega vastuolus nii sellised tariifid kui ka ribalaiuse, internetiühenduse jagamise ja rändluskasutuse piiramine sellise paketi käivitamisel.

→ **2. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
Vodafone ja Telekom Deutschland (C-854/19 jt)

Perekonnaõigus

Euroopa Liit kehtestab perekonnaõiguse ühiseeskirjad, et Euroopa kodanikke ei häiriks oma õiguste teostamisel asjaolu, et nad elavad erinevates liidu liikmesriikides või on oma elu jooksul kolinud ühest liikmesriigist teise.

Laste ja nende vanemate piiriüleseid vaidlusi reguleerivad sätted on kehtestatud Brüsseli II *bis* määruses, mis on abielu ja vanemliku vastutusega seotud asjades liidu õiguslase koostöö nurgakivi.

.....

Euroopa Kohtul tuli teha otsus **rahvusvahelist lapseröövi** puudutavas kohtuasjas, milles paluti, et Iraani vanemate laps, kes oli viidud Soome, toodaks tagasi Rootsi. Kohus asus seisukohale, et lapse **ebaseaduslikuks äraviimiseks (või tagasi toomata jätmiseks) ei saa pidada olukorda, kus üks vanematest viis lapse** teise vanema loata tema hariliku viibimiskoha riigist liidu teise liikmesriiki pärast seda, kui hariliku viibimiskoha sisserändeasutus oli leidnud, et last ja kõnesolevat vanemat puudutavad **varjupaigataotlused tuleb vaadata läbi selles teises liikmesriigis.**

→ 2. augusti 2021. aasta kohtuotsus
A (C-262/21)

Euroopa Kohtul tuli menetleda ka kohtuasja, milles liidu kodanikust alaealise lapse sünnitõendisse, mille oli välja andnud vastuvõttev liikmesriik, oli tema **vanematena märgitud kaks samasoolist isikut**. Euroopa Kohus otsustas, et liikmesriik, kelle kodanik laps on, on kohustatud talle väljastama isikutunnistuse või passi, nõudmata enne seda sünnitõendi koostamist oma riigisiseste ametiasutuste poolt. Samuti on see liikmesriik kohustatud tunnustama vastuvõtva liikmesriigi väljaantud dokumenti, mis võimaldab **selles lapsel koos kummagi vanemaga kasutada õigust vabalt liikuda ja elada liidu territooriumil**.

➔ 14. detsembri 2021. aasta kohtuotsus
Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“ (C-490/20)

Sotsiaalkindlustus

Euroopa Liidu normide eesmärk on koordineerida riiklikke sotsiaalkindlustussüsteeme, tagamaks, et isikud, kes asuvad elama liidu teise liikmesriiki, ei kaotaks oma sotsiaalkindlustuskaitset (näiteks pensioni- ja tervishoiuõigused) ning et nad teaksid alati, millised on nende suhtes kohaldatavad riigisisised õigusnormid. Teisisõnu ei saa isikut, kes kasutab oma õigust Euroopas vabalt liikuda, panna ebasoodsamasse olukorda võrreldes isikuga, kes on alati elanud ja töötanud ainult ühes liikmesriigis. Neid norme ja põhimõtteid arvestades soovib Euroopa Kohus tagada Euroopa kodanike sotsiaalkindlustuse, ühitades selle vastuvõtva liikmesriigi avaliku sektori vahendite säästmisega.

.....

Kodakondsust ja **riikliku sotsiaalkindlustuskeemiga** liitumist käsitlevas kohtuasjas tunnustas Euroopa Kohus majanduslikult mitteaktiivsete ja oma päritoluliikmesriigist erinevas liikmesriigis elavate liidu kodanike õigust olla kindlustatud vastuvõtva liikmesriigi riiklikus ravikindlustussüsteemis. Ta märkis siiski, et see kindlustus ei pea tingimata olema tasuta.

➔ 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus
A (riiklikud tervishoiuteenused) (C-535/19)

Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise kontekstis kehtestasid Ühendkuningriigi õigusnormid liidu kodanikele uue korra, mille kohaselt ei sõltu elamisõiguse andmine piisavate vahendite tingimusest. Seevastu jätavad need normid liidu kodanikud ilma sotsiaaltoetusest nimetusega „üldtoetus“. Euroopa Kohus leidis, et need õigusnormid on kooskõlas liidu õiguses tagatud võrdse kohtlemise põhimõttega. Riigisisised pädevad asutused peavad siiski kontrollima, et **sotsiaalsiirde andmisest keeldumine ei tekita ohtu, et rikutakse liidu kodanikule ja tema lastele Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga antud õigusi**, eelkõige õigust inimväärikuse austamisele.

➔ 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus

The Department for Communities in Northern Ireland (C-709/20)

Euroopa Kohus täpsustas kriteeriume, mida tuleb arvesse võtta, et hinnata, kas **ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja** teostab tavaliselt „sisulisi tegevusi, mitte üksnes sisemisi haldustegevusi“ selle liikmesriigi territooriumil, kus ta on asutatud. Euroopa Kohus asus seisukohale, et selleks, et oleks täidetud liikmesriigis „tavalise tegutsemise“ tingimus, peab ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja liikmesriigis teostama olulise osa renditöötajate vahendamise tegevusest nende kasutajaettevõtjate kasuks, kes asuvad ja tegutsevad sama liikmesriigi territooriumil. Renditöötajate valimise ja värbamise tegevuse läbiviimisest liikmesriigis, kus ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja on asutatud, ei piisa selleks, et teda saaks pidada ettevõtjaks, kes seal teostab „sisulisi tegevusi“.

➔ 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus

Team Power Europe (C-784/19)

Võrdne kohtlemine

Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tagatakse kõikide inimeste, töötajate, kodanike või kohtumenetluse poolte võrdsus seaduse ees. Direktiiv 2000/78 tagab eelkõige üldise raamistiku võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ning kaitse usutunnistuse või veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise eest nendes valdkondades. Euroopa Kohus tegi lahendi mitmes kohtuasjas, mis käsitlesid väidetavaid otsese või kaudse diskrimineerimise juhtumeid, rõhutades proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtte järgimise vajadust.

.....

2021. aasta juulis otsustas Euroopa Kohus, et liidu õigusega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis välistavad täielikult vanglaametniku teenistusse jätmise isiku puhul, kelle kuulmine ei vasta kuulmisvõime miinimumtasemele kehtestatud nõuetele, ilma et need normid võimaldaksid kontrollida, kas see ametnik on võimeline oma teenistuskohustusi täitma. Euroopa Kohus on nimelt seisukohal, et need õigusnormid on otseselt puude alusel diskrimineerivad.

→ [15. juuli 2021. aasta kohtuotsus
Tartu Vangla \(C-795/19\)](#)

Kaks kohtuasja puudutasid islamiusku töötajaid, kes otsustasid **töökohal kanda usulistel põhjustel pearätti**. Euroopa Kohus asus seisukohale, et **tööandja kehtestatud keeld** kanda töökohal poliitilisi, filosoofilisi või usulisi veendumusi väljendavaid mis tahes nähtavaid tunnuseid **võib olla põhjendatud** tööandja tegeliku vajadusega näidata suhetes klientidega üles neutraalsust või ennetada sotsiaalseid konflikte. Siiski võivad riigisiseseid kohtud asjasse puutuvate õiguste ühitamisel võtta arvesse konkreetse liikmesriigi konteksti ja usuvabaduse kaitse osas kehtivaid soodsamaid riigisiseseid sätteid.

→ [15. juuli 2021. aasta kohtuotsus
WABE ja MH Müller Handel \(C-804/18 ja C-341/19\)](#)

Riigiabi ja COVID-19

2020. aasta juunis teatas **Portugal** komisjonile riigiabist, milleks oli kuni 1,2 miljardi euro suurune laen lennuettevõtjale Transportes Aereos Portugueses SGPS SA, kes on **TAP Air Portugali** emaettevõtja ja 100% aktsionär. Üldkohus tühistas komisjoni otsuse tunnistada abi COVID-19 pandeemia kontekstis siseturuga kokkusobivaks, leides, et see otsus ei olnud piisavalt põhjendatud. Kuid pandeemia konteksti arvestades peatati tühistamise tagajärjed kuni komisjoni poolt uue otsuse vastuvõtmiseni.

➔ **19. mai 2021. aasta kohtuotsus**
Ryanair DAC vs. komisjon (TAP – COVID-19) (T-465/20)

Saksamaa teatas 2020. aasta aprillis komisjonile individuaalsest abist lennuettevõtjale **Condor Flugdienst** GmbH, mis seisnes kahes riigi tagatud laenus suurusega 550 miljonit eurot koos subsideeritud intressiga. Üldkohus tühistas ebapiisava põhjenduse tõttu komisjoni otsuse, millega see abi oli heaks kiidetud. Üldkohus peatas aga COVID-19 pandeemiast häiritud majandusliku ja sotsiaalse konteksti tõttu tühistamise tagajärjed kuni komisjoni poolt uue otsuse vastuvõtmiseni.

➔ **9. juuni 2021. aasta kohtuotsus**
Ryanair vs. komisjon (Condor – COVID-19) (T-665/20)

Üldkohus leidis, et liidu õigusega on kooskõlas **Rootsi** kehtestatud riigiabi kava, mis seisnes **Rootsi lennutegevusluba omavatele lennuettevõtjatele laenugarantii** andmises, et kõrvaldada tõsine häire selle liikmesriigi majanduses COVID-19 pandeemia ajal. Kava puudutas konkreetsemalt lennuettevõtjaid, kellel oli 1. jaanuari 2020. aasta seisuga luba tegeleda lennunduse valdkonnas kaubandustegevusega, välja arvatud lennuettevõtjad, kes teevad kavandamata lendusid.

➔ **17. veebruari 2021. aasta kohtuotsus**
Ryanair DAC vs. komisjon (T-238/20)

Üldkohus jättis kehtima **Prantsusmaa** kehtestatud riigiabi kava, mis seisnes Prantsuse lennutegevusloaga äriühingutele **lennundusmaksu tasumise peatamises**. Üldkohus pidas seda abikava – mis puudutas tsiviillennundusmaksu ja lennupiletitelt 2020. aasta märtsist detsembrini iga kuu tasumisele kuulunud solidaarsusmaksu – sobivaks meetmeks, et heastada COVID-19 pandeemiaga tekitatud majanduslik kahju, ega leidnud, et tegemist oleks liidu õigusega vastuolus oleva diskrimineerimisega.

→ **17. veebruari 2021. aasta kohtuotsus**
Ryanair DAC vs. komisjon (T-259/20)

Üldkohus pidas õiguspäraseks **Rootsi** ja **Taani** poolt äriühingule **SAS** antud abi, milleks olid kaks uuendatavat krediitdiliini, kumbki maksimaalses summas 1,5 miljardit Rootsi krooni (SEK), ning mida anti seoses kahjuga, mis oli tekkinud COVID-19 pandeemia põhjustatud reisipiirangutest tulenevatest lendude tühistamistest või lennuplaanide muutmistest. Ta leidis, et kuna SAS-il on nendes kahes liikmesriigis oma kõige lähemast konkurendist märkimisväärselt suurem turuos, ei kujuta abi endast õigusvastast diskrimineerimist.

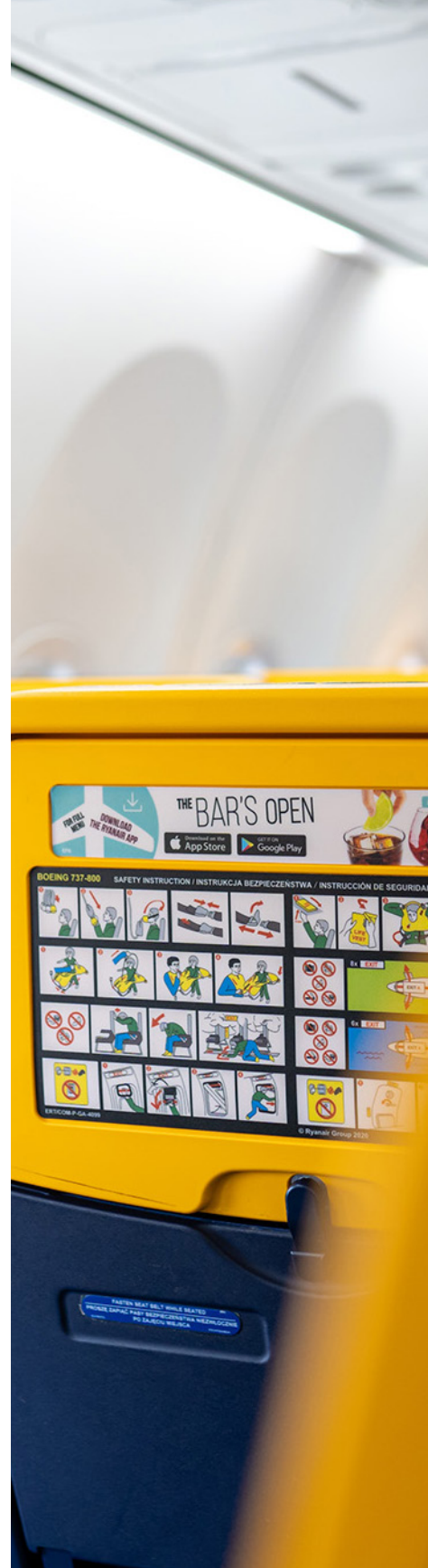
→ **14. aprilli 2021. aasta kohtuotsused**
Ryanair DAC vs. komisjon (T-378/20 ja T-379/20)

Üldkohus otsustas, et liidu õigusega on kooskõlas **Soome** poolt lennuettevõtjale **Finnair** antud garantii, et teatud pensionifond annaks talle 600 miljonit eurot laenu, mida Finnairil oli vaja pärast COVID-19 pandeemiat tema käibekapitali vajaduste katmiseks. Tagatis oli vajalik Finnairi pankrotiohu tõttu, kuna tema tegevus vähenes ootamatult ja tal ei õnnestunud saada oma likviidsusvajaduse katet laenuturgudel.

→ **14. aprilli 2021. aasta kohtuotsus**
Ryanair DAC vs. komisjon (T-388/20)

Üldkohus jättis muutmata komisjoni otsuse, millega kiideti heaks **Hispaania** loodud toetusfond, mille eesmärk oli tagada peamiselt Hispaanias tegutsevate niisuguste ettevõtjate maksevõime, kes **ei tegutse finantsvaldkonnas** ja keda peetakse riigi majanduse jaoks süsteemseks või strateegiliseks ning kellel on tekkinud COVID-19 pandeemia tõttu ajutised raskused. Üldkohus rõhutas, et vaidlusalune fond – mis oli 10 miljardi euro suuruse eelarvega ja loodud rekapiitaliseerimismeetmete võtmiseks – kujutab endast küll riigiabi kava, kuid on proportsionaalne ja mittediskrimineeriv.

→ **19. mai 2021. aasta kohtuotsus**
Ryanair DAC vs. komisjon (T-628/20)

Riigiabi

Selleks et kontrollida liikmesriikidelt ettevõtjatele antud toetuste kooskõla liidu õigusega, võib olla vajalik hinnata mitmekülselt ja põhjalikult asjaolusid, mille tõttu ametiasutused on vabasse konkurentsi sekkunud. 2021. aastal kontrollisid Euroopa Kohus ja Üldkohus mitmes kohtuasjas, milles olid kaalul märkimisväärsed majanduslikud huvid, hinnangut, mille oli riigisestele meetmetele andnud komisjon, kes on riigiabi käsitlevate liidu õigusnormide järgimise kontrollija.

Saksamaal asuv **Nürburgring** on kompleks, mille juurde kuulub muu hulgas autode võidusõidu ringrada ja vabaajapark. Nürburgringi omanike (kelleks olid avalik-õiguslikud üksused) maksejõuetuse tõttu müüdi kompleks eraettevõtjale. Kuigi teised ettevõtjad kinnitasid, et müük toimus alla turuhinna ja diskrimineerivalt, otsustas komisjon ametlikku uurimismenetlust mitte algatada. Euroopa Kohus, kes menetles seda kohtuasja **apellatsiooniasemes**, tühistas komisjoni otsuse ja Üldkohtu otsuse, millega komisjoni otsus jäeti muutmata, ning **kohustas komisjoni uuesti uurima, kas Nürburgringi müük on käsitatav riigiabi andmisena**.

➔ **2. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
Ja zum Nürburgring jt vs. komisjon (C-647/19 P jt)

Komisjon tuvastas erinevates otsustes, et vahekohtu otsus, millega määrati **Kreeka alumiiniumitootjale Mytilinaios elektritariif**, mida tal tuli tasuda DEI-le (Kreeka elektritootja ja -tarnija) ja mis oli **väidetavalt soodustariif, ei olnud tegelikult käsitatav eelise andmisena**. Üldkohus tühistas need otsused, leides, et komisjon oleks pidanud hoolikalt, piisavalt ja täielikult analüüsima, kas selle vahekohtu otsusega võidi anda Mytilinaiosele eelis, ning andma selleks keerulisi majanduslikke ja tehnilisi hinnanguid.

➔ **22. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
DEI vs. komisjon (T-639/14 jt)

Üks kalandusühistu ja laevaomanikud esitasid hagi komisjoni otsuse peale mitte esitada vastuväiteid abi kohta, mida anti **Prantsusmaal** seoses esimeste **meretuuleparkide ehitamisega**. Üldkohus tuvastas, et neil isikutel ei olnud õigust selliseid hagsid esitada, kuna esiteks ei konkureerinud nad tuuleparkide käitajatega ja teiseks ei ole nad tõendanud, et kõnealusel abil on konkreetne mõju nende olukorrale.

➔ 15. septembri 2021. aasta kohtuotsus
CAPA jt vs. komisjon (T-777/19)

Sotsiaalõigus

Euroopa Kohus töökohal – töötajate õiguste kaitse

[Vt YouTube'i videot](#)

2021. aastal tuli Euroopa Kohtul ka tõlgendada liidu õigust sotsiaalpoliitika valdkonnas, eelkõige töötingimuste ja töötajate sotsiaalkaitse seisukohast. Liidu seadusandja on selles valdkonnas kehtestanud miinimumreeglid, mida liikmesriigid peavad järgima. Nii määratleb liidu õigus tööaja korralduse minimaalsed tervishoiu- ja ohutusnõuded, nähes ette töötajate minimaalse puhkeaja. Selleks et tagada tasakaal töö-, era- ja perekonnaelu vahel, reguleerib liidu õigus ka lapsehoolduspuhkust. Veel on ette nähtud sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise korralduslikud sätted, mille eesmärk on tagada liidu kõigi töötajate võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine. Euroopa Kohus pidi ka täpsustama, millistel tingimustel on liikmesriigi toetuste saamise õigus kolmandate riikide kodanikest töötajatel.

.....

Rumeenia kohus palus Euroopa Kohtul tõlgendada **tööaja korralduse direktiivi** ning viimane analüüsis nende ekspertide olukorda, kelle Academia de Studii Economice din București (ASE) oli tööle võtnud mitme töölepingu alusel ning kellel oli teatud päevadel kogunenud kokku kaheksa töötundi, millest osa moodustas põhitööaeg ja osa ühe või teise projekti peale kulunud aeg. Euroopa Kohus märkis, et kui töötaja on sõlminud sama tööandjaga mitu töölepingut, **kohaldatakse minimaalset igapäevast puhkeaga lepingutele tervikuna, mitte igale lepingule eraldi.**

➔ 17. märtsi 2021. aasta kohtuotsus
Academia de Studii Economice din București vs. Organismul Intermediar pentru Programul Operațional Capital Uman – Ministerul Educației Naționale (C-585/19)

Endise Sloveenia kaitsejõudude allohvitseri ja kaitseministeeriumi vahelises vaidluses seoses valveteenistuse tasuga täpsustas Euroopa Kohus, millistel juhtudel ei kohaldata **töötaja korralduse direktiivi kaitseväelaste tegevuse suhtes**. Selle direktiiviga ei ole vastuolus, kui valveaega, mille jooksul kaitseväelane peab viibima talle määratud kasarmus ilma seal tegelikult tööd tegemata, tasustatakse teisiti kui valveaega, mille jooksul ta täidab tegelikult tööülesandeid.

→ **15. juuli 2021. aasta kohtuotsus**
Ministrstvo za obrambo (C-742/19)

Kohtuasjas, kus Luksemburgi kohus taotles eelotsust, tuli Euroopa Kohtul tõlgendada **direktiivi, millega rakendatakse lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud muudetud raamkokkulepet**. Euroopa Kohus märkis, et **liikmesriik ei või seada õigust lapsehoolduspuhkusele sõltuvusse nõudest, et vanem oleks lapse sünni või lapsendamise ajal töötanud**. Liikmesriik võib siiski nõuda, et vanem oleks katkematult töötanud vähemalt 12 kuud vahetult enne lapsehoolduspuhkuse algust.

→ **25. veebruari 2021. aasta kohtuotsus**
XI vs. Caisse pour l'avenir des enfants (C-129/20)

Itaalias keelduti mitmele **kolmanda riigi kodanikule, kellel oli** liidu direktiivi ülevõtvate liikmesriigi õigusnormide alusel välja antud **ühtne tööluba**, sünni- ja lapsehooldustoetuse maksimisest põhjusel, et nendel isikutel ei olnud pikaajalise elaniku staatust. Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus) esitatud küsimustele vastates otsustas Euroopa Kohus, et nendel kolmandate riikide kodanikel on õigus saada neid toetusi, nagu need on Itaalia õigusnormides ette nähtud.

→ **2. septembri 2021. aasta kohtuotsus**
O. D. jt vs. Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (C-350/20)

Pangandusliit

Pangandusliit on liidu majandus- ja rahaliidu oluline osa, mis loodi vastuseks 2008. aasta finantskriisile ja euroalal tekkinud riigivõlakriisile. Pangandusliidu eesmärk on tagada, et euroala pangandussektor ja laiemalt Euroopa Liidu pangandussektor oleks stabiilne, kindel ja usaldusväärne, ning seeläbi aidata kaasa üldisele finantsstabiilsustele, et pangad saaksid vastu seista finantskriisile ja et pankade häired lahendataks ilma liidu maksumaksjate raha kasutamata ja minimeerides nende tagajärgi liidu majandusele. Pangandusliitu kuuluvad küll euroala liikmesriigid, kuid liikmesriigid, kes sellesse ei kuulu, võivad pangandusliidus osaleda Euroopa Keskpannaga tehtava tiheda koostöö kaudu. Euroopa Kohus ja Üldkohus käsitlevad pidevalt pangandusliiduga seotud küsimusi.

.....

Läti prokuratuur esitas 2018. aasta juunis Läti keskpanga presidendile süüdistuse erinevates korruptsioonikuritegudes. See president oli oma ametikohast tulenevalt ka Euroopa Keskpanga (EKP) üldnõukogu ja nõukogu liige. Seda eripära arvestades tekkis asja arutanud Läti kohtul küsimus, kas sel isikul võib olla puutumatus Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokollil alusel, mis annab liidu ametnikele ja muudele teenistujatele kohtuliku puutumatususe kõigi oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes. Euroopa Kohus otsustas, et kui kriminaalkohus tuvastab, et liikmesriigi keskpanga president ei ole ilmselgelt tegutsenud oma ametikohustuste täitmisel, ei ole immunitet kohaldatav. **Teod, mis on kvalifitseeritavad pettuse, korruptsiooni või rahapesuna, ei ole toime pandud keskpanga presidendi ametikohustuste täitmisel.**

➔ 30. novembri 2021. aasta kohtuotsus
LG Ģenerālprokuratūra (C-3/20)

Aastal 2016 andis Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) välja **suunised jaepangandustoodete järelevalve- ja juhtimiskorra kohta**. Autorité de contrôle prudentiel et de résolution (usaldatavusnõuete järelevalve ja kriisilahenduse amet (ACPR, Prantsusmaa)) avaldas oma veebilehel teatise, milles kinnitas, et järgib neid suuniseid, muutes need kohaldatavaks kõikidele tema järelevalve all olevatele finantsasutustele. Fédération bancaire française (Prantsusmaa pangaliit (FBF)) palus seejärel Prantsuse Conseil d'État'l (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) see teatis tühistada, leides, et EBA ei ole pädev selliseid suuniseid andma. Conseil d'État esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse seoses õiguskaitsevahenditega, mida on võimalik kasutada vaidlusaluste suuniste õiguspärasuse kontrollimise tagamiseks ja seoses nende kehtivusega. Euroopa Kohus märkis, et eelotsusetaotluse menetlust võib kasutada nende suuniste kehtivuse kontrollimiseks ja et antud juhul on need ka kehtivad.

→ 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus
FBF (C-911/19)

Piiravad meetmed ja välispoliitika

Piiravad meetmed ehk sanktsioonid on Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) oluline instrument. Neid kasutatakse integreeritud ja üldises tegevuses, mille hulka kuulub ka poliitiline dialoog. Liit kasutab neid eelkõige selleks, et kaitsta liidu väärtusi, põhihuvisid ja julgeolekut ning ennetada konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut. Sanktsioonide eesmärk on nimelt veenda muutma teatud poliitikat või isikute või üksuste tegevust, et edendada ÜVJP eesmärgi.

„Teisesed sanktsioonid“ põhinevad Ameerika valitsuse suutlikkusel kasutada oma finantssüsteemi ülemvõimu selleks, et sundida välismaiseid üksusi loobuma tehingutest – sealhulgas õiguspärastest tehingutest – isikutega, kelle suhtes on sanktsioonid kehtestatud. Liidu õigus keelab nendel üksustel neid sanktsioone järgida, välja arvatud Euroopa Komisjoni loal, kui välismaiste õigusnormide rikkumine kahjustaks oluliselt nende üksuste huve. Deutsche Telekom ütles ühepoolset, ilma põhjenduse ja komisjoni loata üles teenuse osutamise lepingud, mille ta oli sõlminud Iraani riigile kuuluva pangaga Melli Saksa filiaaliga. Euroopa Kohus otsustas, et **liidu õiguses kehtestatud keelule järgida Ameerika Ühendriikide poolt Iraani vastu kehtestatud teiseseid sanktsioone võib tugineda tsiviilkohtumenetluses** ka siis, kui USA ükski ametiasutus ei ole asjakohast konkreetset nõuet ega juhust saatnud. Saksamaa kohus, kelle poole Iraani pank pöördus, peab seega kaaluma selle keelu eesmärki ning Deutsche Telekomile võimaliku majandusliku kahju tekkimise tõenäosust ja suurust juhul, kui ta ei saaks lõpetada oma ärisuhteid selle pangaga.

➔ 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus
Bank Melli Iran (C-124/20)

Arvestades inimõiguste, õigusriigi ja demokraatia olukorra halvenemist **Venezuelas**, võttis Euroopa Liidu Nõukogu 2017. aastal vastu määruse, millega kehtestati selle riigi suhtes **piiravad meetmed**. Venezuela palus Üldkohtul need meetmed tühistada, kuid viimane leidis, et Venezuelal ei ole õigust sellise määruse peale hagi esitada. Apellatsioonimenetluses leidis Euroopa Kohus vastupidi, et **sellel riigil on õigus esitada hagi tema suhtes piiravaid meetmeid kehtestava määruse peale**, ning saatis asja tagasi Üldkohtule, et viimane teeks tühistamishagi kohta sisulise otsuse.

→ 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus
Venezuela vs. nõukogu (C-872/19 P)

Euroopa karistusõigusruum

Euroopa karistusõigusruum on üles ehitatud mitmele sambale: kohtulahendite vastastikune tunnustamine, liikmesriikide kriminaalõiguse ühtlustamine, integreeritud koostöösüsteemide loomine ja samuti rahvusvahelise koostöö tugevdamine selles valdkonnas. Seega on Euroopa Liidule seatud eesmärk saada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks viinud liikmesriikidevahelise väljaandmise kaotamiseni ning selle asendamiseni õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Euroopa vahistamismäärus on esimene konkreetne vastastikuse tunnustamise põhimõtte väljendus kriminaalõiguse valdkonnas ning liikmesriikidevahelise õiguslase koostöö nurgakivi. See on liikmesriigi kohtuotsus, mille eesmärk on teises liikmesriigis taga otsitava vahi alla võtmine ja tema üleandmine kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks. Euroopa vahistamismääruse täitmise seaduse otsuseid peab riigi tasandil piisavalt kontrollima, nii et tuleb ette ka tõlgendamiskasutusi, mille ületamiseks pööratakse Euroopa Kohtu poole.

.....

Kohtuasjas, mis puudutas enne Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumist tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmist Iirimaa, otsustas Euroopa Kohus, et väljaastumislepingus Ühendkuningriigi suhtes ette nähtud Euroopa vahistamismääruse korda käsitlevad sätted ning Euroopa Liidu ja selle kolmanda riigi vahelises kaubandus- ja koostöölepingus ette nähtud uut üleandmiskorda käsitlevad sätted on Iirimaaale siduvad. Niisuguste sätete lisamine nimetatud lepingutesse ei õigustanud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala puudutava õigusliku aluse lisamist nende lepingute sõlmimiseks, nii et nimetatud sätted ei nõua, et Iirimaaale antaks õigus valida, kas tema suhtes neid kohaldatakse või mitte.

➔ 16. novembri 2021. aasta kohtuotsus
Governor of Cloverhill Prison jt (C-479/21 PPU)

B | Kohtutegevuse võtmenäitajad

Euroopa Kohus

Euroopa Kohtule esitatakse peamiselt:

- **eelotsusetaotlusi**, kui liikmesriigi kohtul on kahtlusi liidu vastuvõetud õigusakti tõlgendamise või kehtivuse suhtes. Liikmesriigi kohus peatab selleks oma menetluse ja pöördub Euroopa Kohtu poole, kes teeb otsuse tõlgenduse kohta, mis tuleb kõnealustele sätetele anda, või nende kehtivuse kohta. Olles saanud Euroopa Kohtu otsuse, võib liikmesriigi kohus seejärel oma menetluses oleva vaidluse lahendada. Kohtuasjade jaoks, milles on vastus vaja anda väga lühikese aja jooksul (näiteks varjupaiga, piirikontrolli, lapseröövi vms valdkonnas), on ette nähtud **eelotsuse kiirmenetlus**;
- **apellatsioonkaebusi** Üldkohtu lahendite peale, mille Euroopa Kohus võib appellatsioonimenetluses tühistada;
- **hagisid**, milles palutakse peamiselt:
 - tühistada liidu õigusakt (**tühistamishagi**) või
 - tuvastada, et liikmesriik on rikkunud liidu õigust (**liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi**). Kui liikmesriik ei täida kohtuotsust, milles rikkumine tuvastati, võib Euroopa Kohus teise hagi alusel, mida nimetatakse **teistkordseks kohustuste rikkumise** hagiks, mõista talle rahalise sanktsiooni;
- **arvamuse** taotlusi küsimuses, kas leping, mille liit kavatseb kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga sõlmida, on aluslepingutega kooskõlas. Sellise taotluse võib esitada liikmesriik või liidu institutsioon (parlament, nõukogu või komisjon).

838

saabunud
kohtuasja

567

eelotsusemenetlust

sh 9 eelotsuse
kiirmenetlust

**Enim
eelotsusetaotlusi
esitanud
liikmesriigid:**

Saksamaa	106
Bulgaaria	58
Itaalia	46
Rumeenia	38
Austria	37

29
hagi,
sh
22

liikmesriigi kohustuste
rikkumise hagi ja

1
teistkordne
kohustuste rikkumise
hagi

232

apellatsioonkaebust
Üldkohtu lahendite peale

12

tasuta õigusabi
taotlust

Kohtuasja pool, kes ei
suuda kohtukulusid
tasuda, võib taotleda
tasuta õigusabi.

772

lahendatud
kohtuasja

547

eelotsusemenetlust

sh 9 eelotsuse
kiirmenetlust

30

hagi,

neist

30

juhul tuvastati liikmesriigi
kohustuste rikkumine
11 liikmesriigi poolt

183

apellatsioonkaebust

Üldkohtu lahendite
peale,

neist

23

alusel Üldkohtu lahend tühistati

1

arvamusedaotlus

Keskmine
menetlusaeg

16,6

 kuud

Keskmine menetlusaeg
eelotsuse kiirmenetluste
puhul

3,7

 kuud

1113

poolelioletavat
kohtuasja

31. detsembri
2021. aasta seisuga

Peamised valdkonnad

Intellektuaal- ja tööstusomand	49
Keskkond	45
Liikumis- ja asutamisvabadus ning siseturg	77
Maksustamine	80
Põllumajandus	24
Riigiabi ja konkurents	115
Sotsiaalõigus	64
Tarbijakaitse	63
Tolliliit	17
Transport	61
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	136

Euroopa Kohtu liikmed

Euroopa Kohus koosneb 27 kohtunikust ja 11 kohtujuristist.

Kohtunikud ja kohtujuristid nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel pärast konsulteerimist komiteega, mille ülesanne on anda arvamus nende ülesannete täitmiseks esitatud kandidaatide sobivuse kohta. Nende ametiaeg on kuus aastat ja seda võib pikendada.

Euroopa Kohtu liikmed valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kellel on oma riigi kõrgeimatesse kohtunikuametitesse nimetamiseks nõutav kvalifikatsioon või kes on tunnustatud ja pädevad juristid.

K. Lenaerts
president

L. Bay Larsen
asepresident

A. Arabadjiev
esimese koja
president

A. Prechal
teise koja
president

K. Jürimäe
kolmanda koja
president

C. Lycourgos
neljanda koja
president

E. Regan
viienda koja
president

M. Szpunar
peakohtujurist

S. Rodin
üheksanda koja
president

I. Jarukaitis
kümnnenda koja
president

N. Jääskinen
kaheksanda koja
president

I. Ziemele
kuuenda koja
president

J. Passer
seitsmenda koja
president

J. Kokott
kohtujurist

M. Ilešič
kohtunik

J.-C. Bonichot
kohtunik

T. von Danwitz
kohtunik

M. Safjan
kohtunik

F. Biltgen
kohtunik

**M. Campos
Sánchez-Bordona**
kohtujurist

P. G. Xuereb
kohtunik

**N. J. Cardoso da
Silva Piçarra**
kohtunik

L. S. Rossi
kohtunik

G. Pitruzzella
kohtujurist

P. Pikamäe
kohtujurist

A. Kumin
kohtunik

N. Wahl
kohtunik

**J. Richard
de la Tour**
kohtujurist

A. Rantos
kohtujurist

D. Gratsias
kohtunik

**M. L. Arastey
Sahún**
kohtunik

A. M. Collins
kohtujurist

M. Gavalec
kohtunik

N. Emiliou
kohtujurist

Z. Csehi
kohtunik

**O. Spineanu-
Matei**
kohtunik

T. Čapeta
kohtujurist

L. Medina
kohtujurist

A. Calot Escobar
kohtusekretär

Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 31. detsembri 2021. aasta seisuga)

Esimene rida, vasakult paremale:

peakohtujurist M. Szpunar, kodade presidendid C. Lycourgos ja A. Prechal, Euroopa Kohtu asepresident L. Bay Larsen, Euroopa Kohtu president K. Lenaerts, kodade presidendid A. Arabadjiev, K. Jürimäe, E. Regan ja S. Rodin

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud T. von Danwitz ja M. Ilešič, kodade presidendid J. Passer, N. Jääskinen, I. Jarukaitis ja I. Ziemele, kohtujurist J. Kokott, kohtunik J.-C. Bonichot

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtujurist P. Pikamäe, kohtunik L. S. Rossi, kohtunikud P. G. Xuereb, F. Biltgen ja M. Safjan, kohtujurist M. Campos Sánchez-Bordona, kohtunik N. J. Piçarra, kohtujurist G. Pitruzzella

Neljas rida, vasakult paremale:

kohtunik L. Arastey Sahún, kohtujurist A. Rantos, kohtunikud N. Wahl ja A. Kumin, kohtujurist J. Richard de la Tour, kohtunik D. Gratsias, kohtujurist A. M. Collins

Viies rida, vasakult paremale:

kohtujurist L. Medina, kohtunik O. Spineanu-Matei, kohtujurist N. Emiliou, kohtunikud M. Gavalec ja Z. Csehi, kohtujurist T. Čapeta, kohtusekretär A. Calot Escobar

Üldkohus

Üldkohus lahendab esimeses kohtuastmes **füüsiliste või juriidiliste isikute (äriühingud, ühendused jne) ja liikmesriikide** esitatud hagsid Euroopa Liidu institutsioonide, organite ja asutuste aktide peale ning hagsid, millega nõutakse institutsioonide või nende teenistujate tekitatud kahju hüvitamist. Suur osa Üldkohtu lahendatavatest vaidlustest on majanduslikku laadi: intellektuaalomand (Euroopa Liidu kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused), konkurents, riigiabi ning pangandus- ja finantsjärelevalve.

Üldkohus on samuti pädev lahendama avaliku teenistuse valdkonna vaidlusi Euroopa Liidu ja tema teenistujate vahel.

Üldkohtu lahendite peale võib Euroopa Kohtule esitada apellatsioonkaebuse, milles tuleb piirduda õigusküsimustega. Kohtuasjades, mis on juba kaks korda läbi vaadatud (esalt sõltumatu apellatsioonikoja ja seejärel Üldkohtu poolt), võtab Euroopa Kohus apellatsioonkaebuse menetlusse ainult juhul, kui selles on tõstatatud liidu õiguse ühtsuse, järjepidevuse või edasiarendamise seisukohast oluline küsimus.

882
saabunud
kohtuasja

785
hagi,
neist
80

riigiabi ja
konkurents

(sealhulgas
4 liikmesriikide
esitatud hagi)

308
intellektuaal- ja
tööstusomand

81
Euroopa Liidu
avalik teenistus

316
muud hagi (sealhulgas
11 liikmesriikide
esitatud hagi)

70
tasuta õigusabi
taotlust

Kohtuasja pool, kes ei
suuda kohtukulusid
tasuda, võib taotleda
tasuta õigusabi.

951

lahendatud
kohtuasja

836

hagi,

neist

81

riigiabi ja konkurents

307

intellektuaal- ja
tööstusomand

128

Euroopa Liidu
avalik teenistus

320

muud hagid

Keskmine
menetlusaeg

17,3

 kuud

Nende Üldkohtu lahendite
osakaal, mille peale esitati
apellatsioonkaebus
Euroopa Kohtule

29%

1428

poolelioletat
kohtuasja

31. detsembri
2021. aasta seisuga

Hagide peamised valdkonnad

Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjad	133
Intellektuaal- ja tööstusomand	320
Keskkond	16
Konkurents	96
Majandus- ja rahapoliitika	179
Piiravad meetmed	51
Põllumajandus	23
Riigiabi	273
Riigihanked	25
Õigus tutvuda dokumentidega	44

Üldkohtu liikmed

Alates 1. septembrist 2019 kuuluvad Euroopa Liidu Üldkohtu liikmete hulka kaks kohtunikku igast liikmesriigist. Kohtunikud nimetatakse ametisse liikmesriikide ühisel kokkuleppel kuueks aastaks ja nende ametiaega võib pikendada. Kohtunikud valivad endi seast kolmeks aastaks presidendi ja asepresidendi, kelle ametiaega võib pikendada. Nad täidavad oma ülesandeid täiesti erapooletult.

M. van der Woude
president

S. Papasavvas
asepresident

H. Kanninen
koja president

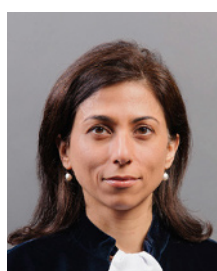
V. Tomljenović
koja president

S. Gervasoni
koja president

D. Spielmann
koja president

A. Marcoulli
koja president

R. da Silva Passos
koja president

J. Senningsen
koja president

M. J. Costeira
koja president

A. Kornezov
koja president

G. De Baere
koja president

M. Jaeger
kohtunik

S. Frimodt Nielsen
kohtunik

J. Schwarcz
kohtunik

M. Kancheva
kohtunik

E. Buttigieg
kohtunik

V. Kreuschitz
kohtunik

L. Madise
kohtunik

C. Iliopoulos
kohtunik

V. Valančius
kohtunik

N. Półtorak
kohtunik

F. Schalin
kohtunik

I. Reine
kohtunik

R. Barents
kohtunik

P. Nihoul
kohtunik

U. Öberg
kohtunik

**K. Kowalik-
Bańczyk**
kohtunik

C. Mac Eochaidh
kohtunik

R. Frendo
kohtunik

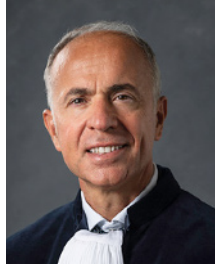
T. Pynnä
kohtunik

L. Truchot
kohtunik

J. Laitenberger
kohtunik

R. Mastroianni
kohtunik

**J. Martín y Pérez
de Nanclares**
kohtunik

O. Porchia
kohtunik

G. Hesse
kohtunik

**M. Sampol
Pucurull**
kohtunik

M. Stancu
kohtunik

**P. Škvařilová-
Pelzl**
kohtunik

I. Nõmm
kohtunik

G. Steinfatt
kohtunik

R. Norkus
kohtunik

T. Perišin
kohtunik

D. Petrlík
kohtunik

M. Brkan
kohtunik

P. Zilgalvis
kohtunik

K. A. Kecsmár
kohtunik

I. Gâlea
kohtunik

E. Coulon
kohtusekretär

3

Uue peatüki algus
institutsiooni ajaloos

A | Kohtusekretäri sissejuhatus

Euroopa Kohtu kohtusekretär, kes on ühtlasi institutsiooni peasekretär, juhib presidendi alluvuses haldusüksusi.

2021. aasta oli institutsiooni teenistuste jaoks aasta, mil konsolideeriti 2020. aastal rakendatud uusi meetodeid, et tagada Euroopa õigusemõistmise tegevuse järjepidevus ja kvaliteet olukorras, mida raskendas pandeemiakriisi jätkumine ja vajadus kohaneda nii organisatsioonilisel kui ka individuaalsel tasandil. Need meetodid hõlmasid järgmist: otsustusprotsesside digitaliseerimine ja lihtsustamine, töötajate suurem vastutus ning uue tasakaalu loomine töö- ja eraelu vahel. Euroopa Kohtu ja Üldkohtu märkimisväärsed tulemused ning Euroopa ombudsmani hea halduse auhind, mis anti Euroopa Kohtule innovatsiooniahinna kategoorias projekti „Kaugistungid“ eest, on seega tunnustus ja stiimul kõikidele teenistustele seda teed jätkata.

2021. aasta oli ka võimalus laiendada ja kiirendada teenistuste toimimise ümberkujundamist, käivitati mitmeid projekte, mis loovad struktuuri tulevikuks.

Esiteks tuleb pakkuda **intensiivsemat toetust kahele kohtule**, kelle töökoormus, eelkõige Euroopa Kohtu töökoormus, on jõudnud enneolematule tasemele. Seetõttu on käimas projektid, mille eesmärk on arendada välja analüüsi ja dokumentide koostamise toetamiseks mõeldud õigusalse teabe süsteeme ning tugevdada kohtute liikmete kabinetide otsest toetamist õigusemõistmisalases tegevuses. Samuti uuritakse, milliste – eelkõige tehniliste – vahendite abil on võimalik saada kiiremini teada menetlusedokumentide sisust.

Institutsioon saab kasutada digitaalsete vahendite pakutavat potentsiaali. Selle näiteks on dokumendivoogude ja otsustusprotsesside digiteerimine nii halduses (dokumendihaldusprojekti HAN lõpuleviimine) kui ka õigusemõistmises (kohtuasjade ühtse haldamise süsteemi projekt SIGA, millega seoses teevad tihedat koostööd kõik teenistused, kohtukantseleid ja kohtuliikmete kabinetid). Need kaks projekti pakuvad olulisi võimalusi protsesside lihtsustamise, menetluste jälgimise, analüüsi ning kohtuasjade käsitlemisega seotud abi vallas. Samal ajal tagavad IT-osakonnad tehnoloogilise toe ja katsetavad mitmesuguseid tipptasemel tehnoloogilisi vahendeid, näiteks digitaalsele töökohale mõeldud vahendeid või tehisintellekti toega vahendeid.

Teiseks on kohus endist viisi **täielikult pühendunud oma kohustusele rakendada mitmekeelsust**, tagades **keelilise hõlmavuse** ning kirjaliku ja suulise **tõlke kvaliteedi**. See on **maailmas ainulaadne oskusteave**, mida tuleb hoida ja arendada, kasutades tehnoloogia arengu võimalusi, eelkõige selleks, et tulla toime suurenenud töökoormusega. Mõiste „mitmekeelsus“ taga on kohtu võime pöörduda iga menetlusosalise ja kodaniku poole tema emakeeles. Seega on küsimus liidu kohtusüsteemi juurdepääsetavuses ja legitiimsuses, aga ka liidu kui terviku kultuurilise ja keelilise mitmekesisuse säilitamises. See on „Mitmekeelsuse tegevuskava“ põhiolemus, mida kohus on mitu aastat rakendanud meetmete ja ürituste kaudu, mis rõhutavad mitmekeelsuse väärtust ja kohtu pühendumust sellele. Mitmekeelsuse väärtust kajastab teiste tulevaste projektide seas püsivalt ja nähtavalt projekt „Mitmekeelsuse park“, mille rajamist sel aastal alustati.

Kolmandaks on oluline tuua **kohus kodanikele veelgi lähemale**, muutes selle kättesaadavamaks ja laiemalt tuntuks. Rohkem kui kunagi varem peab kohus tegema otsuseid, millel on liikmesriikidele ja kodanikele oluline poliitiline ja sotsiaalne mõju: majandus- ja rahapoliitika, õigusriik, varjupaigaõigus, terrorismivastane võitlus, põhiõigused jne. Kuna neil sageli keerulistel otsustel on kaugeleulatuvad tagajärjed, on eriti oluline **neist teavitada ja neid selgitada**, et kodanikud saaksid neist aru ja mõistaksid liidu kohtute kesket rolli. Selle eesmärgi saavutamiseks seoses väärivad eraldi äramärkimist kaks uuenduslikku projekti.

Praegu on töös projekt, mis peaks lähiajal võimaldama **teatavate suurkoja istungite** eksperimentaalset **voogedastust**, mis annab kaasaegsete tehnoloogiliste vahendite abil kohtuistungil avalikkuse põhimõttele uue mõõtme. Õigusteaduse üliõpilased, ajakirjanikud, liikmesriikide kohtunikud või huvitatud kodanikud võivad nende elukohast olenemata osaleda kohtuistungitel ilma Luksemburgi reisimata, ja seda kõikides keeltes, mida kohtuistungil pakutud tõlge hõlmab. See võimaldaks kogu maailmal tutvuda kohtu igapäevase õigusemõistmisalase tegevusega.

Virtuaalsete külastuste projekt, mille katseetapp viidi 2021. aastal läbi mitme Euroopa riigi keskkooliklassidega, võimaldab mitmekesisitada külastusi: enamik Euroopa kodanikke, kellel ei ole võimalik Luksemburgi reisida, saavad külastada Euroopa Kohut kohapeal viibivate külastajatega sarnastel tingimustel. See uuendus kõrvaldab piirangud, mis on seotud geograafilise kaugusega ja arusaamaga, et kohus on teatud sihtrühmadele kättesaamatu. Tänu uutele tehnoloogiatele saab kohus lõpuks ometi tulla kõigi liikmesriikide kodanike juurde.

Neljandaks kaasneb nende tulevikuplaanidega **ambitsioonikas inimressursside juhtimine**, mis on kohtu personalipoliitika keskmes. Era- ja avalikud, riiklikud ja Euroopa organisatsioonid püüavad reageerida uuele kontekstile, mida iseloomustab kaugtöö areng, töötajate soov suurema autonoomia järele ja noorema põlvkonna ootused. Selleks et kohus saaks oma olulisi projekte edukalt ellu viia, ühineb ta selle liikumisega ja saab, nagu seni, toetuda pühendunud ja andekatele töötajatele. See eeldab terviklikku lähenemist personalijuhtimisele, alates värbamise meetoditest kuni pensionileminekuks ettevalmistamiseni, oskuste arendamisest läbi hariduse ja koolituse, töövarju ja juhendamise kuni karjäärijuhtimise ning institutsioonisese ja institutsioonidevahelise liikuvuse võimalusteni. Kohus peab looma stimuleerivad ja dünaamilised töötingimused, et jätkata tipptaseme poole püüdlemist. See hõlmab põhilist tegevusmudelit, millel teenistuste juhtimine peaks alati põhinema ning mille raames on mitmekesisuse ja kaasamise küsimused integreeritud institutsiooni kui terviku töösse.

Kohtume järgmisel aastal, et vaadata tagasi 2022. aastale, millesse jääb kohtu, liidu vanima institutsiooni 70. aastapäev!

Alfredo Calot Escobar
Euroopa Kohtu kohtusekretär

EUnited Riias: erakorraline õiguslane dialoog ühinenud Euroopa nimel

*Lāti konstitutsioonikohtu esimehe endise
nõuniku Inguss Kalniņši meenutus*

Esimest korda Euroopa Liidu ajaloos kohtusid liidu liikmesriikide konstitutsioonikohtuid esindavad kohtunikud ja Euroopa Liidu Kohtu liikmed, et arutada liidu ühiseid õigustraditsioone ning nende ühitamist liikmesriikide põhiseaduslike tavade ja rahvusliku identiteediga. Konverentsi pealkiri oli „Ühinenud mitmekesisuses: ühised põhiseaduslikud tavad ja rahvuslik identiteet“. Selle korraldasid ühiselt Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Lāti konstitutsioonikohus) ja Euroopa Kohus ning see toimus 2. ja 3. septembril 2021 Riias. Idee ühisest konverentsist, mis avaks dialoogi konstitutsioonikohtute ja Euroopa Kohtu vahel, esitas 2019. aastal Lāti konstitutsioonikohtu tollane president Ineta Ziemele ning seda toetas täielikult Euroopa Kohtu president Koen Lenaerts. Idee elluviimiseks kulus kaks aastat, osaliselt COVID-19 pandeemiast tulenevate takistuste tõttu.

Konverentsi eriline ülesehitus ning võimalus lõpuks ometi isiklikult kohtuda olid väga meeldivad ja tõid üritusele dünaamilisust, mis tegi selle edukaks nii korralduslikust kui ka sisulisest vaatenurgast. Kõik osalevad kohtud võtsid aktiivselt osa avatud ja ausast arutelust suurepärase sõnavõtte ja järeldustega, mis on hiljem avaldatud kogumikus.

Märkimisväärne on ainuüksi see, et jõuti üksmeelele sellise dialoogi alustamise ja jätkamise vajalikkuses.

Üritust kajastati laialdaselt riiklikus ja rahvusvahelises uudistemeedias ning sotsiaalmeedias (#RigaJusticeConference). Lisaks, et rõhutada dialoogi tähtsust, edastas Läti konstitutsioonikohus oma taskuhäälingu nimega „Tversme” esimese osa, mille aukülaline oli Euroopa Kohtu president Koen Lenaerts.

Kohtunike konverents – ainulaadne võimalus kohtumiseks ja arvamuste vahetamiseks

*Aragóni kõrgema kohtu sotsiaalkolleeegiumi
esimehe María José Hernández Vitoria meenutus*

Mul on hea meel rääkida oma kogemustest Euroopa kohtunike konverentsil, mis toimus 20.–22. novembril 2021 Luksemburgis. Konverentsi programmis olid töösessioonid väga erinevatel teemadel, seega viitan seminaridele, kus ma ise osalesin.

Teatavad küsimused, mille ettekandega esinenud kohtunikud tõstatasid ja mille üle osalejad arutasid, on kohtutegevuses väga suure kaaluga. Eelkõige tahaksin mainida mõttevahetust, mis tekkis seoses õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning mille käigus käsitleti Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 rolli ja kohaldamisala, pidades eelkõige silmas õigust tõhusale kohtulikule kaitsele ja asja arutamisele erapooletus kohtus. Konverents andis põhjaliku ülevaate seda põhimõtet käsitleva kohtupraktika arengust ja õiguslikust alusest, mida kohus on kasutanud uuemas kohtupraktikas alates 2018. aastast (vt C-64/16, Associação Sindical dos Juízes Portugueses). Nendes otsustes on harta artikliga 47 seostatud mitmed Euroopa Liidu lepingu (ELL) sätted – näiteks säte, mille kohaselt „näevad [liikmesriigid] ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades“ (ELL artikli 19 lõige 1), säte, milles on loetletud liidu väärtused, sealhulgas õigusriigi põhimõte (artikkel 2), liikmesriikidevahelise lojaalse koostöö põhimõte (artikli 4 lõige 3) ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni sätted (artiklid 6 ja 13). Meie kõik, kes me oleme liidu kohtunikud ja liidu õiguse väljatöötamisega seotud kohtunikud, saime kasulikke juhiseid põhiõiguste harta artikli 47 sätete kohaldamiseks riigi tasandil.

Teine küsimus, mida 2021. aasta konverentsil põhjalikult arutati, oli kohtusüsteemi sõltumatuse mõiste, mis ei puuduta mitte ainult iga liikmesriigi kohtukorraldust, vaid ka iga nende riikide kohtusüsteemi liiget. Seetõttu tuletati meelde, et ei piisa sellest, et kohtuorgan on loodud seadusega, vaid tal ei tohi ka olla organisatsioonilisi või funktsionaalseid seoseid asutustega, mida ta peaks kontrollima. Analüüsisime seda Euroopa vahistamismääruse näitel: Euroopa Kohus on leidnud, et vastastikuse tunnustamise ja liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse põhimõtteid võib piirata erandlikel asjaoludel, mis tähendab, et esmajärjekorras tuleb uurida, kas teiselt riigilt isiku üleandmist nõudva riigi kohtusüsteemis on puudusi seoses kohtute sõltumatuse põhimõttega. See väga kasulik ja praktiline arutelu võimaldab liikmesriikide kohtunikel hajutada otsuste tegemisel üha sagedamini ette tulevaid kahtlusi.

Arutasime kolleegidega ka oma erialal tegutsemise tingimusi, rääkides erapooletuse kohustusest, aga ka õigusest olla kaitstud välise surve eest. Vahetasime arvamusi mitme liikmesriigi võetud seadusandlike meetmete üle, mis mõjutavad kohtunikukarjääri – näiteks distsiplinaarmenetlused või kohtunike vastutust käsitlevad eeskirjad –, kuid mis ei ole kooskõlas liidu õiguse põhimõtetega.

Lõpuks oli meil 2021. aasta konverentsil võimalus osaleda suurkoja istungil kohtuasjas, mis puudutas konkreetselt liikmesriigi kehtestatud kohtunike distsiplinaarmenetluse reeglite vastavust liidu õigusele. Kõigile 2021. aasta konverentsil osalejatele pakkus see praktiline liidu õiguse õppus võimaluse näha liidu õigusemõistmise toimimist, eelkõige tänu küsimustele, mida suurkoja liikmed esitasid poolte esindajatele. Nende küsimused võimaldasid näha, millist juriidilist arutlusprotsessi tuleb järgida, et lahendada nii keerulist probleemi.

Osalemine 2021. aasta konverentsil oli väga rikastav. Saadud teadmised muudavad selgemaks erinevad õigusmõisted, mis on väga kasulikud minu igapäevatöös, kus ma märkan Euroopa Kohtu kohtupraktika tähtsuse suurenemist. Lahkusin 2021. aasta konverentsilt suure rahulolutundega, sest kuulun Euroopa Liitu, mis annab meile õigusnormid, mis võimaldavad erinevate inimeste ja riikide rahumeelset kooseksisteerimist, ning olen saanud töötada koos liidu kohtuinstitsiooniga, kes õiguse tõlgendamise ja kohaldamise kaudu aitab meil sisustada liidu kodakondsuse ideed.

Tänu suurepärasele korraldusele andis 2021. aasta konverents võimaluse kohtuda kohtuvaldkonna spetsialistidega ja vahetada mõtteid ning tänavusel üritusel sain kogeda suurt lähedust ja sõbralikkust osalejate ja institutsiooni liikmete vahel, kes nägid palju vaeva, et tagada selle ürituse õnnestumine.

Suhted üldsusega

Dialoog õigusteadlaste ja üldsusega jätkus 2021. aastal. Samal ajal kui tavapäraste kanalite kasutus jätkus, hoogustus virtuaalne dialoog, eelkõige tänu videokonverentsi teenustele ja sotsiaalvõrgustiku platvormidele.

131

videokonverentsiga
kohtuistungit

2020. ja 2021. aasta tervishoiukriisi ajendas kohut Euroopa Liidu kodanikele kehtestatud reisipiirangute tõttu oma teavitustegevust tõhustama. Kriis oli seega määravaks teguriks uute kommunikatsioonivormide kasutuselevõtmisel ja kiirendas enne pandeemia puhkemist algatatud projektide lõpuleviimist. Kohus järgib kodanike suhtes avatuse poliitikat, et nad saaksid institutsiooni kahe kohtu kohtupraktika abil rohkem teadmisi oma õigustest. Seda poliitikat on tõhustatud nii traditsiooniliste sidevahendite kasutamise kui ka uute avalikkusele suunatud pakumiste tutvustamise kaudu.

Euroopa õigusemõistmise tegevuse järjepidevuse tagamiseks hakati 2020. aastal pidama kohtuistungeid videokonverentsi teel ning see on uuendus, mille eest sai institutsioon 2021. aastal Euroopa ombudsmani hea halduse auhinna innovatsiooni eest. 2021. aastal **kasutati** Üldkohtus ja Euroopa Kohtus **131 kohtuistungil videokonverentsi**. Veel üks samm sellel teel on lähitulevikus kohtuistungite ülekandmine.

2021. aastal suurenes märkimisväärselt nende pressiteadete arv, millega reaalselt teavitatakse ajakirjanikke ja praktikuid Euroopa Kohtu ja Üldkohtu otsustest kohe pärast nende kuulutamist, et üldsus oleks neist teadlik. 2021. aastal avaldati **231 pressiteadet**, mis **kõiki veebilehel kättesaadavaid ja ajakirjanikele edastatud keeleversioone arvesse võttes** teeb kokku **3206 pressiteadet**.

231

pressiteadet

Kommunikatsiooni direktoraadi pressiesindajad pühendasid oma jõupingutused ja teadmised kohtuotsuste, kohtumääruste ja kohtujuristi ettepanekute ning pooleliolevate kohtuasjade selgitamisele, tihendades samal ajal kontakte liikmesriikide ajakirjanikega, et anda neile vahetut teavet, parandada nende teadlikkust olulistest kohtuasjadest ja selgitada, kuidas kohtud on kohtuasjades tõstatatud õigusküsimused lahendanud. Pressiesindajad saatsid

3206

keeleversiooni
Curia
veebisaidil

välja **601 uudiskirja**, peamiselt ajakirjanikele, kuid ka õigusvaldkonna spetsialistidele, ning **630 kiirülevaadet** kohtuasjade kohta, mida pressiteated ei kajastanud. Lisaks saadi 2021. aastal **12 538 e-kirja** ja **7182 telefonikõnet**, milles paluti konkreetset teavet institutsiooni toimimise ja kohtuasjade kohta, ning vastati neile (iga pöörduja keeles), samuti võimaldas kohus **110 taotluse raames tutvuda oma haldusdokumentidega ja ajalooarhiiviga** vastavalt kohaldatavatele õigusaktidele.

Kohus, kes on tegutsenud Twitteris alates 2013. aastast, jätkas selle platvormi kasutamist üldsuse teavitamiseks kahe konto (prantsus- ja ingliskeelne konto) kaudu, millel on kokku **127 700 jälgijat**. Saadeti **962 säutsu**, peamiselt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu olulisemate otsuste ning institutsiooni elu peamiste sündmuste kohta. Institutsioon on esindatud ka platvormil LinkedIn ja on seal postitanud **365 sõnumit** oma **132 000 jälgijale**.

Õigusvaldkonna spetsialistidel on omakorda juurdepääs „Temaatilistele ülevaadetele“ ning „Kohtupraktika kuukirjadele“, mis sisaldavad kokkuvõtteid käsitletavate juriidiliste küsimuste tõttu erilist tähelepanu väärivatest Euroopa Kohtu ja Üldkohtu lahenditest. Need vahendid, mida pakub analüüsi ja dokumentatsiooni direktoraat, võimaldavad õigusvaldkonna spetsialistidel saada kiire ülevaade üldisest kohtupraktikast või kohtupraktikast teatavas Euroopa Liidu õiguse valdkonnas.

Kohus katsetas ja kasutas kõige võimsamaid tehnoloogilisi vahendeid, et jõuda võimalikult laia üldsuseni. Liidu kohtuinstitutsioon on mitmekordistanud üldsusele suunatud algatusi, olgu selleks siis aastaaruande/aastaülevaate HTML-vormingus avaldamine, **uute teabeotsinguvahendite** pakkumine **raamatukogu direktoraadi poolt** või Euroopa Kohtu **virtuaalsete külastuste** ettevalmistamine **keskkooliõpilaste rühmade jaoks**.

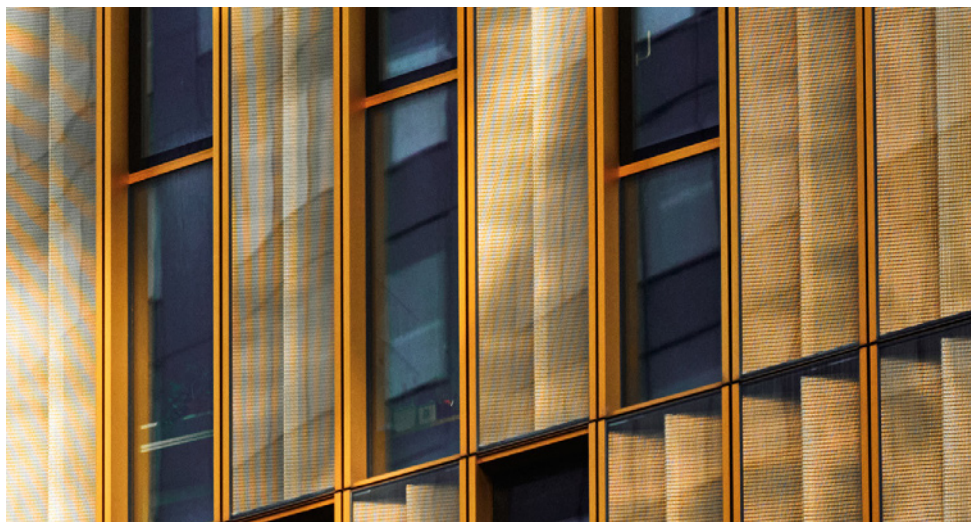
601
uudiskirja

630
kiirülevaadet

7182
telefonikõnet

962
säutsu

1843
külastajat

Külastuste korraldamine on kohtu jaoks oluline tegevus avatuse poliitika raames ning teadmiste levitamiseks mitte ainult õigusvaldkonna spetsialistidele ja õigusteaduse üliõpilastele, vaid ka Euroopa kodanikele. Kuigi tervishoiu olukord ei ole 2021. aastal nii pingeline kui 2020. aastal, on see siiski piiranud külastusi ja külastajate vastuvõttu. Kohus on aga oma ukSED uuesti avanud nii palju kui võimalik ja **kohtu hoonetes on käinud 1843 külastajat**. Jätkati ja tugevdati virtuaalsete külastuste arendamist vastavalt traditsioonilisele kohapealse külastuse mudelile ning korraldati **87 külastusprogrammi digiplatvormidel**, mis **võimaldasid vastu võtta 3210 inimest**.

4

Keskkonda
väärtustav
institutsioon

Kohus järgib juba mitu aastat ambitsioonikat keskkonnapoliitikat, mille eesmärk on täita kõige rangemaid kestliku arengu ja keskkonnakaitse norme.

Nagu igal aastal, annab institutsioon aru kõige värskemate tema valduses olevate ehk **2020. aasta** näitajate arengust.

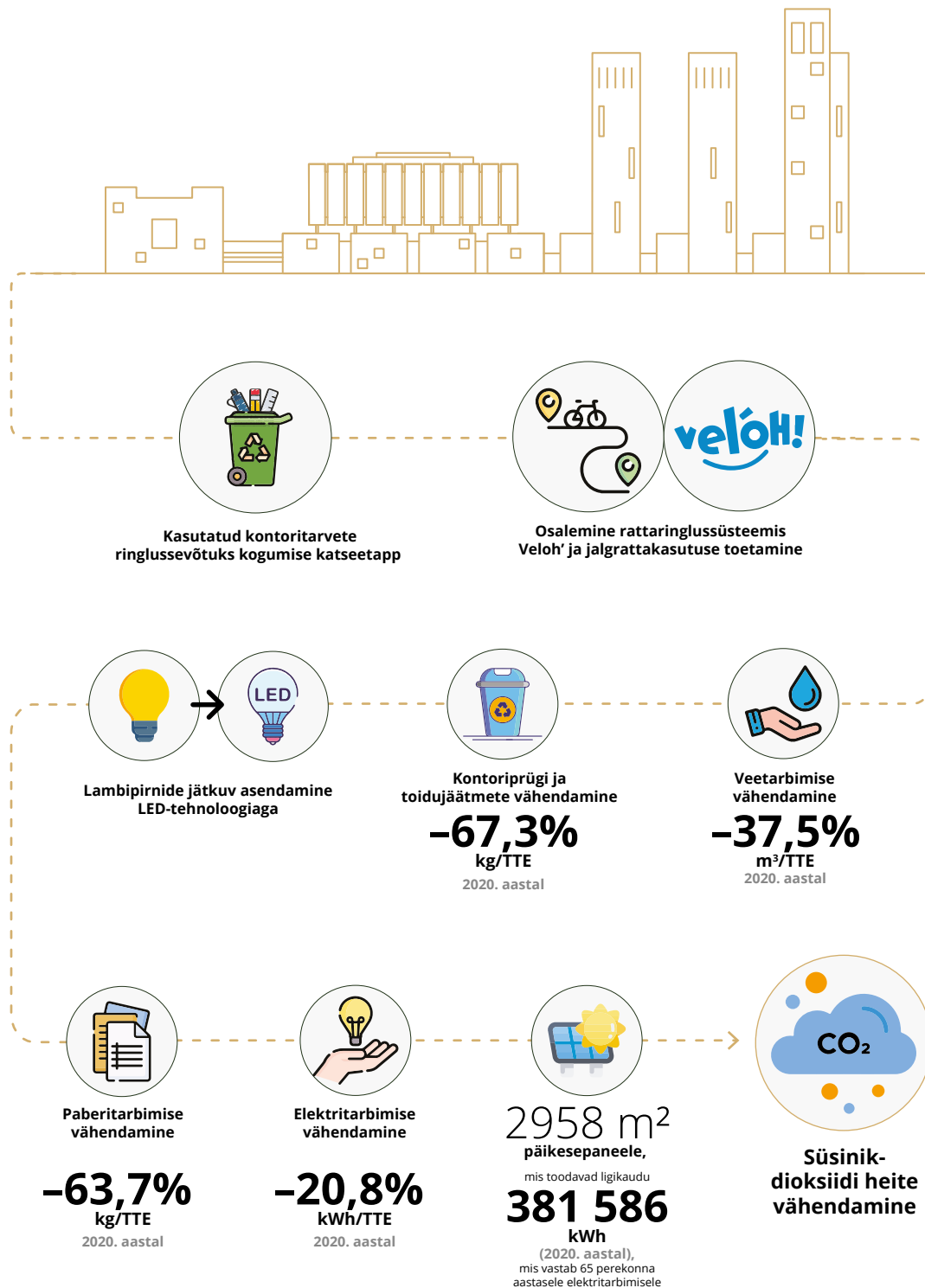
Institutsiooni hoonekompleksi haldamisel ning tema kasutusse antud vahendite ja seadmete igapäevasel haldamisel arvestatakse samuti järjepideva sooviga kaitsta keskkonda, millest annab tunnistust **registreering keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemis** (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme) alates aastast 2016. **EMAS sertifitseerimine**, mis on loodud Euroopa määrusega ning mis toimub organisatsioonide puhul, kes täidavad rangeid tingimusi, mis on seotud nende keskkonnapoliitika ja pingutustega keskkonnakaitse ja kestliku arengu nimel, kujutab endast suurt tunnistust kohtu keskkonnavalitsusele saavutustele ja tema keskkonnavalitsusele pühendumusele.

Iga-aastases keskkonnavalitsuses annab kohus üksikasjaliku ülevaate oma keskkonnateggevuse tulemuslikkusest ja käimasolevatest või tulevastest keskkonnahooldusprojektidest. Kohtul on **e-õppe moodul**, mis võimaldab kõigil uutel töötajatel tutvuda oma igapäevatöö keskkonnavalitsuse aspektidega ning saada soovitusi keskkonnasõbralike arvuti- ja kontoriharjumuste, energia- ja veekasutuse ning prügi sorteerimise kohta, samuti nende tööle ja koju liikumise kohta.

Hiljutiste konkreetsete meetmete seas on kohus alates 2020. aasta novembrist täielikult loobunud **ühikordset kasutatavate plastpudelite** pakkumisest kohtu-, nõupidamis- ja koosolekusaalides.

Rakendusel e-Curia (vt lk 30), mis on peamine poolte esindajate ja liidu kohtute vahel kohtudokumentide edastamise viis, on ka positiivne keskkonnamõju. Näiteks kui kõik menetlusedokumentid, mis 2021. aastal e-Curia kaudu Euroopa Kohtule ja Üldkohtule esitati (üle miljoni lehekülje), oleks esitatud paberkandjal koos ära kirjade komplektidega, oleks see tekitanud dokumente koguses, mis vastab mitmele tonnile paberile, mis oleks pealegi tulnud füüsiliselt Luksemburgi kohale toimetada.

Täistööaja ekvivalent (TTE) on ühik, mis võimaldab mõõta tööalast tegevust olenemata sellest, et iga töötaja poolt nädalas töötatud tundide arv võib erinevate töökorralduse vormide tõttu olla erinev.

Vett, jäätmeid, paberit ja elektrit puudutavad **keskkonnanäitajad** vastavad 2020. aasta omadele. Erinevused on välja toodud võrdluse aluseks oleva 2015. aastaga.

Oluliselt vähenenud jäätmete hulk ja ressursside tarbimine on seotud 2020. aasta erakordsusega, mis oli tingitud **tervishoiukriisist**.

5

Pilk
tulevikku

2022. aasta on kohtu juubeliaasta.

Kohus, mis asutati 1952. aastal kui Euroopa Sõe- ja Terasühenduse (ESTÜ) Kohus, tähistab 2022. aastal oma 70. aastapäeva.

See aastapäev ei kutsu mitte ainult vaatama tagasi Euroopa Liidu 27 liikmesriigi ühise kohtuinstitutsiooni loomisele ja arengule, vaid ka teadvustama tema missiooni aluseks olevaid väärtusi.

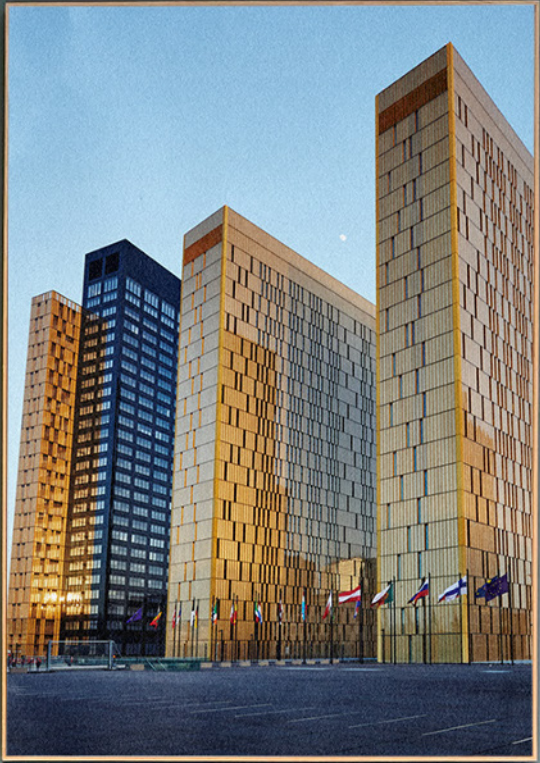
Institutsioon käivitab uusi projekte, asetades kodanikud algatuste keskmesse ja tugevdades oma mõju liikmesriikides.

Kavandatavate pidustuste hulgas on tagasivaatav kampaania, mis on juba käivitatud Twitteris ja on kättesaadav teemaviite #CJEUin70Days kaudu ning milles esitatakse aastate kaupa möödunud 70 aasta peamised sündmused ja institutsiooni tähtsamad kohtuotsused. Samuti on valmimas film kohtu ajaloost ja tema rollist Euroopa ülesehitamisel. Filmi esilinastus toimub kohtunike erakorralisel konverentsil „Kodanikulähedane õigusemõistmine“, mis toob kokku kõik liikmesriikide kõrgeimate kohtute ja konstitutsioonikohtute esimehed, ning see tehakse üldsusele kättesaadavaks.

Meie institutsiooni 70-aastasele ajaloole pööratakse tähelepanu kohtu poolt aasta jooksul korraldatavate ürituste raames. Aastapäev annab võimaluse suurendada üldsuse teadlikkust kohtu tegevusest ja selle mõjust liidu kodanike elule.

Institutsioon, kohtunikud ja kohtujuristid ning kogu personal töötavad päevast päeva selle nimel, et kõigis ametlikes keeltes kättesaadavate lahendite kaudu kaitsta aluspõhimõtteid, mis on riikidele siduvad ja kodanikele tagatud.

Kohus on alates tema esimeste liikmete ametisseastumisest 4. detsembril 1952. aastal keskendunud sellele, et kaitsta õigusriigi põhimõtteid ning põhiõigusi, meeste ja naiste võrdõiguslikkust, töötajaid, keskkonda ja tarbijaid.

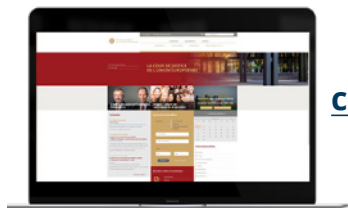

6

Hoiame
ühendust!

Külastage Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohtupraktika otsinguportaali Curia veebisaidil:

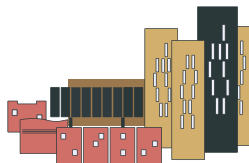
curia.europa.eu

Jälgige kohtupraktikat ja institutsiooni puudutavaid uudiseid:

- tutvudes [pressiteadetega](https://curia.europa.eu/jcms/PressReleases) aadressil curia.europa.eu/jcms/PressReleases
- tellides Euroopa Kohtu [RSS-uudisvoo](https://curia.europa.eu/jcms/RSS) curia.europa.eu/jcms/RSS
- jälgides institutsiooni Twitteri kontot: [CourUEPresse](https://twitter.com/CourUEPresse) või [EUCourtPress](https://twitter.com/EUCourtPress)
- jälgides [LinkedIni](https://www.linkedin.com/company/european-court-of-justice) kontot <https://www.linkedin.com/company/european-court-of-justice>
- laadides alla nutitelefonide ja tahvelarvutite jaoks mõeldud rakenduse App CVRIA
- tutvudes [kohtulahendite kogumikuga](https://curia.europa.eu/jcms/EuropeanCourtReports) curia.europa.eu/jcms/EuropeanCourtReports

Lisateave institutsiooni tegevuse kohta:

- tutvuge [2021. aasta aruannet](https://curia.europa.eu/jcms/AnnualReport) käsitleva veebilehega curia.europa.eu/jcms/AnnualReport
 - Aastaülevaade
 - Kohtutegevuse aastaaruanne
 - Haldusaruanne
- Vaadake videoid [YouTube'is](https://www.youtube.com)

Tutvuge institutsiooni dokumentidega:

- [ajalooarhiiv](https://curia.europa.eu/jcms/archive)
curia.europa.eu/jcms/archive
- [haldusdokumendid](https://curia.europa.eu/jcms/documents)
curia.europa.eu/jcms/documents

Külastage Euroopa Liidu Kohut:

- institutsioon pakub asjast huvitatutele [külustusprogramme](#), mis on välja töötatud konkreetset iga grupi huve arvestades (kohtuistungil osalemine, hoonete või kunstiteostega tutvumine giidi saatel, õppekülastus):
curia.europa.eu/jcms/visits
- [hoonete virtuaalne ekskursioon](#) annab teile ka võimaluse hoonekompleksi kohal liikuda ja hoonetesse siseneda ilma kodust lahkumata:
curia.europa.eu/visit360/

Mis tahes teabe saamiseks institutsiooni kohta:

- kirjutage meile [kontaktivormi](#) kaudu
curia.europa.eu/jcms/contact

EUROOPA LIIDU KOHUS

Euroopa Kohus
L-2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Üldkohus
L-2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Kohus internetis: curia.europa.eu

Käsikiri valminud märtsis 2022
Andmed esitatud seisuga 31.12.2021

Institutsioon ja tema nimel tegutsevad isikud ei võta endale vastutust ülal esitatud teabe kasutamise tagajärgede eest.

Luxembourg: Euroopa Liidu Kohus
Kommunikatsiooni direktoraat
Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond

Fotod: © Euroopa Liit, 2019–2022; Shutterstock, © Aleksandrs Kravčuks, 2021; © Katrina De Rycke, 2021.
Allikale viitamise korral on reprodutseerimine lubatud.

Ilma autoriõiguste omaja loata on keelatud kasutada või reprodutseerida fotosid või dokumente, mille autoriõigused ei kuulu Euroopa Liidule.

PRINT	QD-AQ-22-001-ET-C	ISBN 978-92-829-4060-0	ISSN 2467-1304	doi:10.2862/177886
PDF	QD-AQ-22-001-ET-N	ISBN 978-92-829-4020-4	ISSN 2467-1533	doi:10.2862/194248
HTML	QD-AQ-22-001-ET-Q	ISBN 978-92-829-4035-8	ISSN 2467-1533	doi:10.2862/134352

EUROOPA LIIDU KOHUS

Kommunikatsiooni direktoraat
Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond

Mai 2022

